III

Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 1 МАРТА, 1990 ШУ. ★ № 25 (7839). ★ Мах 3 кеп.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

СССР Президента пост оттаяра а СССР Конституцена (Керттерча Закона) доагтIаш дола хувцамаши тIатохараши юкъедахьара а хьакъехьа

СССР Лакхехьарча Совето соцам бу:

1. Советски Социалистически Республикай Союза Президента пост хиланза яргйоацаш лархIа.
2. СССР Президента пост оттаярах а СССР Конституцена (Керттерча Закона) доагтIаш дола хувцамаши тIатохараши юкъедахьарах а долча Закона проект ларде эца.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиума тIадилла СССР Лакхехьарча Совета комитеташца, палатай массазарча комиссешца цхьана белгалдаькхача закона проект СССР Лакхехьарча Совета сессе енна предложенеши яь замечанеши теркал а еш дIахо тоаелга.

Кепайоазон тIа араяккха нийсъяь йола Закона проект.

4. СССР Президента пост оттаярах а СССР Конституцена (Керттерча Закона) доагтIаш дола хувцамаши тIатохараши юкъедахьарах а долча Закона проект СССР халкъа депутатий кхоалагIча аргIан йоацача Съезде ювца оттае.

СССР Лакхехьарча Совета Председатель М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 ш, 27 феврале.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи 1989 шера городашта, районашта, промышленноста, гIишлош еча, транспорта, бувзама торговле, наха бытови гIулакхаш дара йолча къахьегама коллективашта юкъе яьржа хиннача социалистически итогаш яьй.

Социалистически яхье котбаьннарашта хьожаяьй

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

хьожаяьй пайда бара план 133,4 процент, продукци хьаяра боарамаш дегIаахара — 137,7 процент, поставкаш яра — 100 процент, кхоачашъяьча, къахьегама овсарле 112,8 процентага кхоачаш лакхъе вIаштIехьдаьннача

Урус-Мартановски района

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совето, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

хьожаяьй пайда бара план — 112,5 процент, продукци хьаяра боарамаш дегIаахара — 100,9 процент, поставкаш яра — 100 процент кхоачашъяьча, къахьегама овсарле 111 процентага кхоачаш лакхъе вIаштIехьдаьннача

Октябрьски района

Производственни Iилман-производственни объединенештеи управленештеи юкъе:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх а луш

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

хьожаяьй «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединенена

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота а луш

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

хьожаяьй «Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман - производственни объединенена

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи диплом а луш

КХОАЛАГIА МОТТИГ

хьожаяьй Производственни швейни объединенена

Социалистически яхье котъяьнна объединенеш республикански сийлен Улга тIа йоахаргья

Производственни коллективашта юкъе:

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

хьожаяьй

«Старогрознефть» яхача мехкдаьттеи газеи йоаккхача управленена.

Горячеводски бурув тохара балхий управленена

«Красный молот» Грозненски машиностроительни завод» яхача производственни объединенена

Нохч-ГIалгIай карьероуправленена

Грозненски радиотехнически завода

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода

Грозненски ТЭЦ-2

Грозненски автокомбината

Гудермесски медицински инструментай завода

Грозненски энергоснабжене дистанцена

Гудермесски универсальни торга

«Чеченингушагропромпроект» яхача проектни института

«Грозгипронефтехим» яхача института

«Промжелдортранс» яхача Грозненски производственни объединенена

«Чечингремстройбыт» яхача объединенена.

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

хьожаяьй

цементни завода

художественни промыслай производственни объединенена

Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института

«Чеченингушмежхозлес» яхача производственни боахамашта юкъера объединенена

Заводской районни торгови объединенена

«Чечингтрикотажбыт» объединенена

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи диплом а луш республикански сийлен Улга тIа а йоаккхаш

КХОАЛАГIА МОТТИГ

хьожаяьй,

Грозненски «Нефтехимзапчасть» яхача завода

«Чечингхимчистка» объединенена

чхьагIара-коньячни комбината

Грозненски кога гIирс беча фабрика

«Чечингражданпроект» яхача института.

КПСС ЦК Платформа проект ювцаш

Сий айде

Шерра ювцаш я вай мехка парте XXVIII съездага йолча КПСС ЦК Платформа проект. Цун цхьайола положенеш хьаллоац наха, вожаш тоае еза йоах, кхоалагIчарца къовса кийча ба. Хьалха хинна «берригаш раьза ба» яха формулировка, бIаьстан малхо дошаду лоа санна, дIайоалаш йоагIа. Цунна тешал деш дар укх деношка Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза парткома секретара Сборная Татьяна Алексеевнайца тха корреспондента хинна къамаьл.

— Татьяна Алексеевна, Платформа проекто шеръю юххьанцарча партийни организацей бокъонаш. Масала, керда нах парте хьаэцар дар кара хила деза, йоах. Цул совгIа, кандидатски стаж дIаяккха лаьрхIад. Фу аргдар Iа цу хьакъехьа?

— Юххьанцарча партийни организацей бокъонаш шеръяр Iалаьмате лоархIаме хIама да. Хьалха из ца дар бахьан долаш, ший тайпарча политически кризисата кхаьчад вай. Цхьабола коммунисташ парте мугIарашкара дIабувл, тешанза баьннаб уж хIанзарча боларца вай вахаре эргалонаш юлургхиларах. ХIаьта а — перестройка из парте дIадоладаь гIулакх да. Цо шийна хьатIаийцаб боккха бехктокхам.

ЧIоагIа нийса хIама да юххьанцарча партийни организацешта керда нах парте хьаэца бокъо ялар. Хьалха (из-м хIанз а долаш да) дукха инстанцеш къинтIераяха езаш хулар из дара. Парте вода саг гон тIа хехкача говра тара верзар. Кхы дикагIа хьал дацар парткома секретарага а. Дукха низ боабора тайп-тайпарча каьхаташа. Мадарра аьлча, лаьрххIа задани къоачашъяра разведчик кийчвеш санна хулар гIулакх.

Бакъда, кандидатски стаж йоацаш нах парте хьанийбара раьза яц со. Из ха лу сага ше боаккхача кога цо уйла ергйолаш, цунна партийни вахара чулоацам бовзаргболаш. Цул совгIа, чIоагIлу кандидата дисциплина, марксистско - ленински дог-уйла. Сога хьаттача, из ха-м кхы а йIаьхъе мегаргьяр.

— Фу хет хьона партера дIавалар ший лоIаме хиларах?

— Цу тайпара уйла аьттехьа йита мегаргьяц. Хьайна лайннача хана чу-ара вувла йиш йола коридор яц парти. Хьалхашка ца хьожаш баькха коги тIехьаш-ка ца хьожаш аьнна доши санна хIама да из. Цудухьа беннаб сага корта, цо ше дечунна уйла ергйолаш. ХIаьта из е вож новкъа хийтта, партбилет Iодулла саг цкъарчоа новкъосташта хьалхашка отта веза. Иштта хуле-м, баьца комараш гулъе баха лаьрхIача дийнахьа догIа дийлхад, аьнна, парти бехке еча дIакхоачаргба цхьабараш.

— Тахан паркома секретара хоржамаш хилча, дог раьза долаш из гIулакх тIаэцаргдарий Iа?

— Бакъдар дувце, уйлаергьяр. ХIана ях аз иштта? Укх тIеххьарча хана геттара лохденнад партийни болхлочун сий. Хьалха нийсъялийтача деформацех хьадаьнна «беркат» да из. Цул совгIа, йоацаш я партийни секретара статус. ДIаяхача ханара балха формаш дIаяьннай, хIаьта кердаяраш дIаэттаяц.

— Платформа проекто хьалхадоаккх партийни взносий цхьа дакъа юххьанцарча партийни организацей кассе дита дезаш хилар. Хьона фу хет цох?

— Геттара нийса хIама да из. Хийла моттигаш хулар кхыметтел венок эца ахча доацаш. Тайп-тайпарча законо могадеш доацача наькъашца Iалашдора из. Иштта хулар гойтара агитаци кийчъеча, тайп-тайпара мероприятеш чакхйоахача хана.

Беррига коммунисташ парте XXVIII съезда накъаболх политически даькъе йоккхий эргалонаш хиларга сатувсаш. Каьхата тIа а доацаш, вахаре кхоачашбе беза КПСС-о ший авангардни лоархIам.

Интервью яьр
М. КАРТОЕВ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

СССР халкъа депутатий аргIан йоаца кхоалагIа Съезд гулъярах

СССР Лакхехьарча Совето соцам бу:

СССР халкъа депутатий кхоалагIа аргIан йоаца Съезд 1990 шера 12 марта городе Москве гулъе.

СССР Лакхехьарча Совета Председатель М. ГОРБАЧЕВ.

Москва. Кремль.
1990 ш. 27 феврале.

ПАРТИЙНИ СТРОИТЕЛЬСТВАЙ КАДРОВИ ПОЛИТИКАИ ДЕШАШТА ЙОЛЧА КПСС ЦК КОМИССЕ

Партийни строительствай кадрови политикан дешашта йолча КПСС ЦК Комиссе КПСС ЦК хьайита, массови информаце средствашка гIолла белгалъяьха предложенеш вIашагIа а теха, «КПСС XXVIII съезда делегаташ харжара порядка» проект кийчъяьй. Проект тIехьагIа яь йола замечанеш предложенеш теркал а еш, хургйолча КПСС ЦК Пленуме ювцара юкъеяхьа лерхI.

Проект

КПСС XXVIII съезде бахийта делегаташ харжара порядок

КПСС XXVIII-ча съезде делегаташ харжара порядок парте шерра ювцаш я. Коммунисташа из дош боккхача лоархIаме лоархI, хьалхарча аргIан съезда итогаш делегатий составах тийша хургйолга, нийса кхета а деш. Союзни республикай компартей съездашка, краевой, областной партийни конференцешка санна, КПСС съезде а делегаташ альтернативни кIийлен тIа харжийтара, хIара коммуниста мехка эггара лакхерча партийни форума состав вIашагIйоллача дакъа лаца таро ялара тIехьа ба уж.

Партийни организацешта, коммунисташта, общественноста хетар теркал а деш, КПСС XXVIII съезда делегаташ укх тайпара харжа лерхI.

Съезда делегаталла кандидаташ белгалбоах юххьанцарча парторганизацеша. КIезига нах болча организацей коммунисташа цу таронах пайда эц парте райкомаши горкомаши чакхйоахача кустови собранешка. Из деш шоайла къовсалулга, альтернатива хулга Iалашде, кандидатий политически, моральни гIулакхашта боагIа мах бе беза.

ЧIоагIа лоархIаме да уж парте авторитетни членаш, шоаш перестройка процессе дикагIча оагIорахьара хьахьекха, парте политика оттаеча, из кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца могаргдола болхлой класса, ахархой, интеллигенце дикагIбола вийкалаш хилар.

Кандидаташта бокъо яла еза парторганизацешка, массови информаце средствашка гIолла партийни политикай практически балхеи керттерча дешаех йола ший позици маярра дIайовзийта. Партийни организацей шоай кандидатура хьаллоацаш кхыча парторганизацешка болх бе йиш я. Делегаташ харжара порядкага хьежжа хьалха тетта кандидатураш районни а городской а партконференцешка ювца йиш я. Из деш теркаме эц цу районера е городера КПСС члений юкъара дукхал, альтернативни предложенеш юкъеяхьа таро хилар. Иштта теркаме эц из е вож кандидат хьаллацара хьинарера боарам. Собранешка конференцешка кандидатураш оттаярах йола решени доакъошхоша лархIарга хьежжа гуччахьа е къайлагIа кхаж тассарца тIаэц. Белгалбаьча кандидатий список кепатох.

КПСС XXVIII-ча съезде делегаташ харжара порядок областной, краевой партийни организацей пленумашка белгалъю парторганизацей хьалага, цар балха условешка хьежжа, иштта коммунисташта хетар теркал а деш. Из деш делегаташ харжара партийни цхьанмандатни, дукхамандатни хоржамий округашка гIолла духхьалара хоржамаш де тарлу.

Цхьанмандатни хоржамий округашка гIолла хоржамаш дар. Из деш пленумо КПСС XXVIII-ча съезде делегаташ хоржилга чакхдаккхара комисси хорж. Юххьанцарча партийни организацей, парте райкомий, горкомий предложенегIа КПСС ЦК чIоагIъяь йола партийни структурей представительства нормаши теркал а еш, комиссес вIашагIйохк партийни хоржамий округаш. Округа, массехк районни (городской) партийни организаци чулаца йиш я. Округашка вIашагIъехк окружной хоржамий комиссеш.

Окружной хоржамий комиссе юххьанцарча парторганизацешка хоржамаш чакхдахара тIехьа тIахьожам лоаттабу, коммунисташта съезда делегаталла кандидаташ бовзийтара эша хьалаш хьакхолл, округе гIолла хоржамий бюллетена текст чIоагIъю, бюллетенеш кийчделга, уж юххьанцарча партийни организацешка дIадохьийтилга Iалашду, округе гIолла хоржамех хьахиннараш белгалдоах.

КПСС XXVIII-ча съезда делегаташ къайлагIа кхаж тоссаш харжара долча бюллетена округера юххьанцарча партийни организацеша белгалъяь еррига кандидатураш юкъехьу, хIаьта массехк район (город) чулоацаш йолча округе — районни (городской) партконференцеш могаяь йола кандидатураш.

Хоржамий округа доазошка съезда делегат къайлагIа кхаж тоссаш хоржилга чакхдоаккх юххьанцарча (цеховчар а юххьанцарчар санна бокъо я) партийни организацешка. Из дара цар счетни комиссеш хорж. Кхаж тоссу организаце учете латтача коммунистий спискагIа районни, городской партконференцешка делегаташ хоржаш санна.

Хоржамаш хиннилга лоархI, нагахьа санна округа КПСС членех ахнел совгIа болчар цига дакъа лоаце. Нагахьа санна округе цхьаь цхьан кандидата тIехьа хоржамашка дакъа лоацачар дукхалга диллача ахнел совгIа болчар тIехьа кхаж ца тоссе, юха а хоржамаш чакхдоах хьалхарча туре дукхагIа тIехьа кхаж тессача шин кандидата мара дакъа а ца лоацаш.

КПСС XXVIII съезда делегаташ харжарах йола итогаш партийни комитета пленумо вIашагIъеллача комиссе дIайовзийт областной, краевой партийни конференцега е союзни республика компарте съездага. ХIаьта нагахьа санна цхьанна а кандидата тIехьа, шозлагIа кхаж тессача а, эшшача боараме кхаж ца тассарах округе гIолла хоржамаш ца хиннарг лоархIе, мукъа йиссача мандата КПСС съезда делегат юкъарчал доацдаш хорж областной, краевой партийни конференце, союзни республика Компарте съездо.

Дукхамандаташ долча хоржамий округашка гIолла хоржамаш дар. Цу тайпара моттиг нийсъелча, пленум хьож районни, городской партконференцеша хьаллаьцача ерригача кандидатурашка, областа, края, республика, ерригача партийни организацешта цаI йола КПСС XXVIII съезда делегаталла кандидатий список чIоагIъю. КПСС XXVIII съезда делегатий хоржамаш чакхлахара пленумо вIашагIйолл областной, краевой, республикански комисси.

Кандидатий список кепатох, цар хIаране лоацпа биографически даннеш белгал а йоахаш. Цу спискага хьежжа комиссе къайлагIа кхаж тассара бюллетень чIоагIду, мел эша бюллетенаш кийчду, юххьанцарча партийни организацешка кхаж тоссилга вIаштIехь доаккхача парте райкомашка, горкомашка уж дIа а доххьийт. Цу гIулакхна парте райкомашеи горкомашеи вIашагIйохк счетни комиссеш. Счетни комиссеш иштта вIашагIйохк юххьанцарча (цехови) партийни организацешка.

Кхаж тассарах хьахиннараш партийни комитета пленумо вIашагIъеллача комиссе дIадовзийт областной, краевой партийни конференцена, союзни республика Компарте съездага. Хоржамаш хиннарг лоархI, нагахьа санна областной (краевой) партийни организаце, союзни республика Компарте аханел совгIа йолча составо дакъа лаьца дале. ХIаьта хоржамаш хиннадеце а мукъа мандаташ диссадале, делегаташ юкъарчал доацдаш хорж областной, краевой партийни конференце, союзни республика Компарте съезде.

Дукхамандаташ йола округаш хьае йиш я районни (городской) парторганизацей группашка. Иштта моттиг нийсъелча, хIара группе окружной хоржамий комисси вIашагIйолла еза.

Парте обкома, крайкома пленума, союзни республика Компарте ЦК решенегIа КПСС ЦК-с оттаьйча викалала нормага хьежжа е цул дукхагIа коммунисташ чубоагIача юххьанцарча партийни организацешта делегаташ юкъарчал доацдаш харжара бокъо яла мегаргья. Иштта дале, парторганизацех цхьамандат е дукхамандаташ дола хоржамий округ хул. Цу наькъаца хеража делегаташ областной, краевой парторганизацешкара, союзни республикай компартешкара хержача делегатех дIакхет.

ХIанзарча КПСС Уставо маяххара, парте съезда делегаташ харжа йиш я областной, краевой партийни конференцешка, союзни республика компартей съездашка, къайлагIа кхаж а тоссаш. Нагахьа санна цу тайпара никъ тIаэце, харжара процесс махулла демократичнегIа хилийта еза, юххьанцарча партийни организацеша оттабаь а районни (городской) партконференцеша хьаллаьца а кандидаташ чубоагIача альтернативни кIийлен тIа чакхдаха деза хоржамаш.

Кхаж тассарах хьахиннараш белгалдеча хана, хIанз долаш долча КПСС Устава оттаьйча порядкагIа а доацаш, КПСС XXVIII съезда делегаташ хержарг лархIа безар царна тIехьа кхыболча кандидател дукхагIа кхаж тессараш, хIаьта тIехьа кхаж тессараш конференце, съезде дакъа лаьцача КПСС членех ахнел совгIа бараш хила беза.

Советски Эскара, ТIемафорда Флота, чурча а пограничии а эскарий партийни организацешкара КПСС XXVIII съезда делегаташ хоржача хувцамаш де деза. Хьалха уж хоржар территориальни парторганизацей делегаташца цхьана. ХIанз уж юкъарчал доацдаш харжа лаьрхIад тIема округий, флота, объединеней, Герзашцарча Низий тайпай, чурча управленей, пограничии эскарий округий партийни конференцешка. ХIаьта доазол арахьа долча Советски Эскара, ТIема - Форда Флота доакъой партийни организацешта чубоагIача коммунисташа хьалха санна делегаташ хоржаргба тIема соединеней конференцешка. Коммунисташа - бIухоша, йолаш йолча практикага хьежжа, дакъа лоацаргда территориальни конференцешка, союзни республикай компартей съездашка, уж бокъо йолаш ба кхаж тасса а йоагтIаш йолча партийни органе хержа хила а, цхьабакъда, территориальни парторганизацешкара КПСС съезда делегаташ хоржача дакъа лоацаргдац цар.

Нийса хургда, доазол арахьа болх беш йолча советски учрежденей партийни организацешкара делегаташ г. Москве чакхъяккха мегаргйолча партийни конференце хержача.

Комиссена хетачох, КПСС XXVIII съезда делегаташ харжара йолча укх порядках пайда эца мегаргбар кхыча партийни съездашкеи конференцешкеи делегаташ хоржача хана.

Иштта оттае мегаргьяр областной, краевой партконференцеша, союзни республикай компартей съездаша парте центральни органий составерча кандидатурех, партийни организацешта хетарашка хьежжа кийчъяь предложенеш КПСС XXVIII съезда адресах хьакхахьийтара порядок.

Партийни строительствай кадрови политикан дешашта йола КПСС ЦК Комисси

Деррига — декхараш кхоачашдара

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Д. Г. Завгаева идеологически активаца хинна вIашагIкхетар

Республике эттача общественно - политически хьалах кIоаргга дийцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Д. Г. Завгаева. Нах партех теш, цунна тIехьа ба, цудухьа цунгара хьадех шоашта дезар, аьлар цо.

Обкома хьалхарча секретара иштта анализ йир укх тIеххьарча хана г. Назране, Ачхой-Мартане, Шаьла хиннача событешта. Райком отставке яхийта, яхаш, увттадаь дешаш партийнии советскии кулгалхоша принципиальнон шоай ханнахьеи законаш телхадерашца, нийрча гIулакхаш леладерашца лира къовсам ца лоаттабар бахьан долаш дар. ВIашагIкхийттача наха хьалхашка ше къамаьл деш цо белгалдаьккхар, партийни кулгалхо, идеологически болхло республике хула событеш нийса кхетае декхарийла волга.

Митингаш яра вай духьала дац, аьлар цо дIахо, бакъда, цхьайолча хана цхьацанахьа вIашагIа а кхеташ, бехк боаца нах нийрча баха а гIерташ, доацар дувцаш, закон ца лоархIаш бараш гуча баха а царна доаггIача тайпара таIазар де а деза.

Областной партийни организаце керттера декхар да наьха йоакхо елга. Из гаьна даккха йиш йолаш гIулакх дац. Тахан-кхоана де дезаш а да. Таханарча дийнахьа ира латтачарех я жилищни проблема. Цудухьа, аьлар Д. Г. Завгаева, соахкарчул укх шера 4-зза дукхагIа г. Грозне цIеной хьалде лерхI. Из кхоачашхургда массане а тIатеIIа болх бой.

Наьха унахцIено лораяра, материальни база чIоагIъяра республике деш дар кIезига дац. Больницештеи амбулаторештеи лаьрхIа дукха зданеш дIаеннай.

Вай ханара оборудовани а йолаш йоккха диагностически центр хургья КПСС обкома здане чу. Белгалдаккха доагIа, из здани 7 миллион сома мах болаш хилар.

Обкома хьалхарча секретара гулбеннараштa хоам бир республика кулгалхоша экологически хьал тоадара деча гIулакхех. Цо цIаькха а белгалдаьккхар, Гудермесе хьалъеш йола биохимически завод соцаяь хилар, из дIахо хьалъергйоацилга.

Парте обкомо лерхI республике ахархой индивидуальни боахамаш мамогга дегIадоаладе. ХIаьта из дара шортта таронаш йолаш я. Нохч-ГIалгIайчене я башхадика лоаман даьгIенаш, 200 эзар гектар я уж.

Доашхаш дийцар Д. Г. Завгаева вай республика предприятешеи боахамашеи леладеча арахьарча экономически бувзамех. ХIанзле а пайдане барт баьб нахьарех товар дареи кхаькхий тоадареи хьакъехьа австрийски фирмашца, хIаьта вьетнамски предприятешца чайи кофеи кийчдергдолаш, китайскичарца — кирпишкаш, кхыйола гIишлон материалаш хьаергйолаш договораш даьд.

Обкома хьалхарча секретара теркам тIабохийташ дийцар дисциплина, общественни порядок чIоагIъяра декхарех. Цо белгалдаьккхар, вай хано дIадехараша маяххара болх беш йола къахьегама коллективаш республике кIезига ца хилар, газеташа, радиос, телевидене цар опыт мамогга дукхагIа ювца езилга, из дукхагIа наха дIайовзийта езилга.

Бакъда, аьлар Д. Г. Завгаева, дукхагIа вочох дувцара тIера ба вайцига. Дика дар къаьстта белгалдаккха доагIа, цунна теркам тIабахийта беза массови информаце средстваша, наха кхетам бала беза цар закон а вIаши шоайла а лоархIаргболаш.

Областной партийни организаци тешаш я РСФСР, НГIАССР, моттигашкарча Советий халкъа депутаталла толашагIболча кандидаташта тIехьа харжархоша кхаж тоссаргхиларах.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

Атта никъ лийхабац

Республика лаьттан фондах пайда нйбаран из лорадаран волча керттерча пачхаьалкхен инспектора Богатырев Берса Бембулата вахара никъ атта хиннабац. Бакъда, халонаша каг ца веш чакхваьннав. Цудухьа тахан моллагIчоа майрра бIара хьажа йиш йолаш ва. Из экономически Iилмай кандидат ва, хIаьта докторски диссертаци язъяь воалаш латт. Цул совгIа, общественни вахаре шерра дакъа лоац цо. Богатырев Бембулат ховш ма хиллара, ГIалгIай халкъа шоллагIча Съездо хержача ГIалгIай автономи меттаоттаяра йолча Оргкомитета член ва. № 884 йолча Назрановски округе гIолла РСФСР халкъа депутаталла кандидат ва.

— Бембулат, хIанз гуш я парте лоархIам лохбалара тенденци. Хьона фу хет цунах?

— Сона хетачох, парте лоархIам лохбалара бахьанех цаI да цо деррига Iаьдал ший бе доллар. ХIаьта Iаьдала узурпаци а еш из политика чакхъяьккхар вар деррига доал ший бе делла Сталин. Цо цунца тоталитарни пачхаьалкхе хьакхеллар. ХIаьта цо вай сенга кхоачадаьд гуш ма дий. Из бIарга ца гуш, новкъа ца хеташ бацар ахархой. Бакъда, уж шоай дагардар хьаала лоархIабацар, хIаьта цхьабараш из иштта хила деза мотташ а бар. Тахан перестройкас вайна еннача демократеи гласностеи сомабаьхар нах, дагардар дIаала бокъо еннай. Цудухьа, уж вахар тоаде гIерт. Бакъда, Ленина лозунг кхоачаш а еш, деррига Iаьдал Советашка дIа ца лой, вай леладечох хIама хургдац. Конституцена юкъера 6-гIа статья дIаяккха еза.

ХIаьта партийни билеташ дIачутелаш бола нах са хьаьнъалга диллача парте мугIарашка цIаьхха нийсбенна карьеристаш ба.

— Дукха ха йоацаш кепатехача КПСС XXVIII съездага йолча КПСС ЦК Платформа проектах фу аргдар Iа?

— БIарчча хьаийцача Платформа проект дика оттаяьй, цу тIа хьахьекхаб парте лоархIам, иштта цу тIа белгалдоах кхыча керда хьахулача партешца гIулакхаш леладара наькъаш. ДIахо парте вай мехка вахаре дIалоацаргйола моттиг, цо кхоачашдергдола декхараш. ХIаьта из деррига могадеш тIаэца деза. Бакъда, цу тIа, моллагIча документа тIа санна, кхоачамбоацараш а да. Масала, къаьгга белгалъяккха еза Iаьдал халкъага дIадалара ханаш. Со теш, проект ювцаш цу хьакъехьа дукхачар предложенеш тергхиларах, хIаьта уж кхоачашъергхиларах а.

— ХIанз, Бембулат хье лаьттан фондах пайда нйбеча керттера специалист хиларах тарра, Iа СССР Лакхехьарча Совета сессе дувцаш долча доалахьенах, лаьттах долча Законах цхьаъш дош аьлча бакъахьа хетар.

— Цу Закона проект кийчъяр дика гIулакх да, хIана аьлча цо наха шоай доалахье лораергхиларах гаранти лургья. Цхьабакъда, из сихбенна тIаэца дагIац, нагахьа санна, тIаэце цо къамашта юкъера гIулакхаш кхы а чоалханегIа дерзадергда. ХIана аьлча, сталински режима шерашка халкъаш мехкагIа доахача хана йохаяь бокъонаш меттаоттаянза я. Вешта аьлча, даим цига баьхача наьха лаьтташ хIанз а юхадаланза да. Масал, гIалгIашкара дIаяьккха Тийрка аьтта оагIорахьа улл Орджоникидзе, Пригородни район юхаяланза я. Цудухьа ерriга проблемаш къоаста а яь мара тIаэца йиш яц из Закон. ТIаккха массане могадеш хьаллоацаргда из.

— Бембулат, хьа а хIара депутаталла кандидата санна оттаяь хоржамашта хьалхара программа я-кх?

— Нийса ях Iа. Депутат хуле а ца хуле а вахаре керттера лоархIаш кхоачашде лерхIаш белгалдаьха гIулакхаш да са. Царех керттердар — ГIалгIай халкъа шоллагIча съездо белгалбаь сай мехкахой - гIалгIай лоIам — ГIалгIай автономи меттаоттаяра дош къоастадар. Низ ца кхобеш из меттаоттаяра ди гаргадоаладе хьожаргва. Укхаза аз из даьд, Iа ер дергда, яхаш, сов дола хабараш дувца эшац. Из хIара гIалгIачун вахара керттера критери а хинна дIаотта деза. Иштта аз сайна могар дергда баха нах лаьттанца Iалашбара цар дика цIенош хьалдергдолаш, сомий бешамаш хьакхеергйолаш, доахан дебадергдолаш.

Интервью яьр М. БАРАХОЕВ.
СУРТА ТIА: Б. Богатырев.

Кандидата программа

Хашагульгов Юсапа Илез ваьв 1951 шера 17 феврале г. Кокчетаве болхлочун дезале. 1968 шера школа йистельккхай цо. Цу шера Къулбаседа-ХIирий пачхаьалкхен университета юридически факультета заочни отделене дешавода, хIаьта 1973 шера из чакх а йоаккх. 1970 шера ше заочно дешаваггIаше, Илез дешаотт Ростовски университета философски факультета дийнахьарча отделене, 1975 шера из йисте а йоаккх.

1969 шера март бетта денз 1970 шера сентябрага кхаччалца СПТУ обществоведенеи эстетикаи преподаватель, г. Назранерча ПМК-432 хьько волаш хул.

РГУ философски факультета 5-ча курсе дешавагIача хана цига юридически факультете философи хьех.

1975 шера денз 1978 шерага кхаччалца шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай объединене вокхкагIвола юрисконсульт хул. 1978 шера апреле денз Нохч - ГIалгIай облсовпрофа правовой инспектор волаш къахьегаш хьавоагIа. ВЦСПС профболама Лакхехьарча школа аспирантуре заочно дешаш ва. Защита е кийчъяй къахьегама а боахама законодательствана а реформа ярах йола кандидатски диссертаци. ГIалгIай халкъа шоллагIча съезда делегат, юрта боахама болхлой профсоюза обкома член хиннав. Болхлой тIахьожама республикански штаба член, воча хьал тIа болча профсоюза членашта гIо дара йолча республикански комиссе председатела заместитель ва. Моттигашкарча а центральни а газеташа кепайийттай цо язъяь фельетонаш, критически статьяш.

Дакъа лаьцад къахьегама книжкаш юкъедоаладарах йола инструкци, РСФСР а НГIАССР а халкъа депутаташ харжарах дола законаш, забастовкех, профсоюзий бокъонех, отпусех а пенсех а дола законаш кийчдеча.

№ 139 йолча Сунженски къаман - территориальни округе гIолла РСФСР халкъа депутаталла кандидата И. Ю. Хашагульгова хоржамашта хьалхара программа.

Къамашта юкъерча гIулакхий хьакъехьа:

— гIалгIай халкъа шоллагIча съезда соцам кхоачашбара тIехьа, вешта аьлча ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика, Тийрка аьтта оагIорахьара г. Орджоникидзе столица а йолаш, хьаяра тIехьа къовсам лоаттабе, аькхий бокъонаш юхаметтаоттае, мехкагIа баьха Iобахьийтача нохчаштеи гIалгIаштеи хинна зе меттаоттаде;

— деррига къамаш цхьатарра бокъонаш йолаш хилийта, пачхаьалкхен Iаьдала а доал дара а органашка уж цхьатарра дакъа лоацаш хилийта;

— доазол дехьа бахаш бола вай мехкахой, цу даькъе нохчий а гIалгIай а шин тайпара гражданствои СССР гражданашта нийсса хоржамашка дакъа лаца бокъо йолаши хулга Iалашде.

Политически даькъе:

— ший доазон тIа Нохч-ГIалгIай АССР суверенитет меттаоттае, 1939 шера СССР халкъа комиссарий Совета соцамагIа жа дIа-юха кхувлара Грузински ССР дIаденна 7300 гектар лаьтта юхадаккха. 1945 шера СССР СНК соцамагIа Къулбаседа-ХIирий АССР-а Наурски районера дIаенна 22200 гектари 1939 шера Дагестански АССР-а Шелковски районера дIаенна 10300 гектари юхаяккха, 1944 шерага кхаччалца НГIАССР доалахьа хинна 150 эзар гектар Iай хьайбаш доажадеш хинна доаьгIенаш юхаяха;

— «юртда» — юрта Совета председатель халкъо ше духхьала къайлагIа к-хаж а тоссаш хержилга вIаштIехьдаккха;

— формальни йоацача ерригача объединенешта регистраци е, цар программаш а уставаш а кепатоха, шоай кепайоазон орган хила царна бокъо яла.

Сага бокъонаш Iалашъяра даькъе:

— коммунистийи парте боацарийи бокъонаш цхьатарра хулга Iалашде, гIулакхаш тIарча нахага совленаш кхоачилга дIадаккха;

— ди лелаберий а ца лелаберий а бокъонаш цаIаш хилийта, дина гIулакхаш кхоачашдара предприятешка а организацешка а хиланза даргдоаца хьалаш хилийта, кераста дина а бусалба дина а цIейш долча денош ка нах балхах мукъабита. (1922 шерарча РСФСР къахьегамах долча законий Кодекса тIа Iаьдала моттигашкарча органашта бокъо луш хиннай цу е вокх моттиге бахача наьха къаман-ди лелабара башхалонага хьежжа шера 6 дийнахьа салаIийта, кхыметтел шоатта дийнахьа а пIаьраска дийнахь а луш);

— ди лелабеча хIара сага езача моттигашка — Макка а Иерусалиме а ваха бокъо яла;

— ди лелабеча наха ловчча моттиге киназаш а маьждигаш а хьалде бокъо ле, хIаьта пачхаьалкхено дохадаь маьждигаши киназаши цун чотагIа юхаметтаоттаде;

— киназехи маьждигехи складаш, цехаш, кхыйола хIамаш еш пайда нйбарах доагIар пачхаьалкхено дина общинашта юхадIалулга Iалашде;

— школашка ди хьехилга юкъедоаладе, школа динах дIакъоастаеш РСФСР СНК 1918 шера тIаийца Декрет дIаяккха;

— ди хьеха школаш хьаелла;

— пачхаьалкхе дина гIулакхашта юкъелелхилга дехка;

— динца а атеизмаца а парте нейтралитет лелаергхилар дIакхайкаде.

Социально - экономически даькъе:

— бахача наха хьабе болх хилийтар духьа ерригача юрташка йоккхийча предприятей филиалаш хьаелла, зIамига предприятеш хьалъе, доазол дехьа бахача нохчашеи гIалгIашеи дакъа а лоацаш, цхьана предприятеш хьалъе, курортни система а доазол дехьара туризм а дегIайоалае, Шатойски, Назрановски, Сунженски районашка а кхычахьа а бахача наьха цIеношка туристаш дIатар а беш, Iарбий мехкашка а Турце а вайцигара самолеташ ухилга вIаштIехьдаккха;

— мел эшачарна цIенош хьалде а хIамаш дIае а лаьтташ дала, 50-ча шерашка мехка халкъа боахам дегIабоалабара нийьча заемех доагIар махулла снхагIа юхадала, бахьан доацаш из гаьнадаккхарах проценташ а луш;

— лоаман Нохч - ГIалгIайчене цхьан хана хинна Шаройски, Итум - Калински, Галанчожски, Галашкински районаш юхаметтаоттае, цунца цхьана лоаман юрташ юхадийнъе;

— Грозненски район дIаяккха, хIаьта цун лаьтташ а нах баха моттигаш а Урус-Мартановски, Шалински, Шатойски, Гудермесски, Надтеречни районашта дIаяла;

— юрташка а нах бахача кхыча моттигашка а газ чуйиллара, телефонаш яхкара, цIенош а соцкультбыта объекташ а хьалъяра, наькъаш дахкара, транспортни бувзам тоабара республикански программа оттае, из кхоачашъелга Iалашде;

— пачхаьалкхено дохадаь культура памятникаш, гIалаш СССР бюджета чотагIа юхаметтаоттае.

Халкъа образоване даькъе:

— юхьанцарча классашка дешар наьна меттала хьеха, 5—10 классашка, училищашка, техникумашка, вузашка наьна мотт керттера предмет санна хьеха, хIаьта Iарбий бар — доазол дехьарбар санна.

Къахьегама а нах пенсешца Iалашбара а даькъе:

— балха кIира 41 сахьатагара 40 сахьатага кхаччалца лоацде, массанахьа кIира 5 дийнахьа мара болх ца белга юкъедоаладе, шоатта дийнахьа болх белга дехка, бусалба ди лелабераша салоIа ди пIаьраска хилийта, эггара лоацагIйола отпуск 28 ди долаш хилийта, пенсеш эцара эшача стажана нохчашеи гIалгIашеи Iобахьийта даьккха 13 шу юкъехьо;

— моллагIа стаж яле а, 5 бер е дукхагIа даьча а хьалхедаьча а ноаношта дизза пенси нийде бокъо яла.

Ший гIулакхаша везавалийтар

№ 2 йолча Агропромышленни округе гIолла НГIАССР халкъа депутаталла кандидат оттаваьв художественни промыслай производственни объединене генеральни директор, «ЧИТАЛ» оалача цхьана болх беча советско-итальянски предприяте правлене президент Гуцериев Саварбина Микаьил.

Мехка йодача перестройкас хьагуча а баьха, общества вахаре эргалонаш яра хьалхабаьхар дукха кагий нахен мехкарийи. Из кхетадеш да, хIана аьлча перестройка чакхъяккха езараш уж ба, вай кхоане кагирхой бе йоалл. Шоайх бенна тешам боа а ца беш, общества чIоагIа пайдане болаш, хьаькъал, организаторски талант йолаш, шоай гIулакх дика довзача, перестройка хьинаре бIухой а хинна хьабоагIача кагийча нахах цаI ва Гуцериев Микаьил а. Цунна хIанз 31 шу мара даьннадац, амма, къона вале а, йIаьхий а чулоацам болаш а я цун биографи, вахара никъ.

М. Гуцериев ваьв Казахски ССР город Целинограде 1958 шера 8-ча марта. 1964 шера ГуцериевгIар дезал цIабоагIа шоай Даймехка, город Грозне баха ховш. Укхаза № 23 йолча школе хьалхарча деша вода Микаьил. 1975 шера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа болалу цун къахьегама никъ. Из Грозненски горплодоовощторга грузчикалла балха отт. Болхло хилар зIамигача сага вахаре дика накъадоал. Цунна хов хьаьналча къахьегамца мара сага сий ца доалилга.

Болх бешше институте дешар отта кийчлу М. Гуцериев. Атта дацар дийнахьа болх а баь, сайрийна книжкаш тIа вагIа. ХIаьта хьийга къа зIехьа а довц. 1976 шера, толаме экзаменаш дIа а енна, из деша отт Джамбулски технологически института яйгача промышленноста факультета сайрийнарча отделене. Цигача, город Джамбула, «Унерпаз» оалача халкъа-художественни промыслай фабрика накатчика помощникалла балха отт из, деша вIагтIаше. ТIехьагIа цунах ву накатчик, склада заведующи, ОТК контролер, хIамаш тегача цеха мастер. Укхаза, къахьегама тIера вола, шийна тIадилла моллагIа а гIулакх тешшамеи дикеи кхоачашдеш вола зIамига саг фабрика коммунисташа дIаэц КПСС членалла.

1981 шера институт чакх а яьккха, ший дай бахача цIавоагIа М. Гуцериев. Укхаза, Грозненски художественни промыслай объединене инженер-технолог а хинна, къахьега волалу из.

Объединене а сиха зув зIамигача сагах йоахка дика оамалаш, балхах къехкаш воацилга, ший говзал тIехдика йовзаш волга, нахаца тарвала ховш волга. Из цхьа тIехьале йоацаш диссац. М. Гуцериев балха тIа лакхву. Цох хул вокхкагIвола инженер, технически отдела начальник, производственни отдела начальник, полимерно-галантерейни участка начальник, объединене керттера инженер. Цу лоаццача юкъа цо хаьддача гIулакхашца хьахьекхар ше дика организатор, хьинар долеи балхах кхеташеи специалист волга. Коллективана езаелар зIамигача сагах йоахка укх тайпара оамалаш а: ше хьанийца моллагIа а гIулакх дизза чакхдаккхар, дог цIена, Iимерза хилар.

Из деррига теркал а даь, 1986 шера 28 шу мара даланза вола М. Гуцериев хьожаву художественни промыслай объединене генеральни директоралла. Цу шере цунна лу деза совгIат — «За трудовое отличие» яха медаль.

Аз дIаьхдаь дувцаргдац генеральни директор волаш М. Гуцериева баьча балхах. Цхьабакъда, цхьайолча факташта шун теркам тIаберзабе безам бар са. Нагахьа санна, хьалхагIа объединене шера 9 миллион сома маьха продукци арахецаш хиннаяле, хIанз хIара шера 20 миллион сома маьха продукци арахец. Социалистически яхье доккхий толамаш дахарах тIеххьарча кхаь шера коллектив шийттазза белгалъяьккхар КПСС Грозненски горкома, горисполкома, моттигерча промышленноста министерства карара кара тела ЦIе байракхаш теларца. ХIаьта 1989 шера IV-ча квартала итогех республикански сийлен Улга тIа яьккхар из.

М. Гуцериева кулгалхо волаш художественни промыслай объединени НГIАССР моттигерча промышленноста исторе чухь духхьашха дунен рынке кхаьчар. ХIанз цун продукци ийю Кубе, Ливане, Англе, кхычахьа. Объединене долаш да ший валюта а валютни счет а. Дунен боараме дахчах яь художественни хIамаш арахецарах министерства исторе духхьашха объединенена елар шоллагIа моттиги СССР ВДНХ дото медали. ХIаьта, итало-советски торгови палата хьинарегIа йола доакъошхо а я из коллектив.

1989 шера 15-ча декабре М. Гуцериева инициативагIа а цо кулгалдеш а республике хьалхарчарца хьайир вай оагIорахьара художественни промыслай объединени, «Терек» яха фирма, «Росвнешторг» яха объединени, итальянски оагIорахьара «Доломити - Импянти» яха консерциуми чуйоагIа «ЧИТАЛ», аьнна, цIи тилла предприяти. Город Москве хиннача учредительни собране массава раьза а хинна цу предприяте президенталла М. Гуцериев хержар.

Йоккха коллектив я Микаьила кулгалдер — 1700 саг. ХIаьта производственни дешай санна йоакхо ю цо социальничар а. Цох дукха масалаш доаладе йиш я. М. Гуцериев генеральни директор волча юкъагIа болхлошта лаьрхIа Рошни-Чу яхача юрта, Iаьржачеи Каспийскии фордаш тIа хьаьяй салаIара базаш. Объединене ба чкъаьрий леладу ший Iам, нокхарий, хьаьяй коптильни цех, кхачан продукташ йохка тика, импортни оборудоване ц а кийчъяь цергаш тоаю кабинет, кога гIирс тоабу приемни пункт, столови. Укхаза ва ший лор-терапевт. Духхьашха объединене хьалдеш латт 50 квартира йола цIа. Мичахьа бахаш бале а, цхьан моттиге шоай болхлошта гIулакх дергдолаш город Грозненерча цхьан больницаца договор оттадаьд объединенес. Ший оагIорахьара объединенес больницана эшаш йола ремонт ю, ший ахчах медицински оборудовании инвентари ийю.

Объединенес, М. Гуцериева хьинаре дакъа а лоацаш, во тIакхаьчача наха гIо дара дукха болх бу. Масала, Армене мохк аьгача 100 эзар сом дахьийтар, иштта Малгобекски, Советски, Ножай-Юртовски районашка лаьтта чутакхарах зе хиннарашта новкъосталла 70 эзар сом хьожадир. ХIаьта иштта кхыйола къахьетаме акцеш чакхйоах.

Гуцериев Микаьил ва КПСС Грозненски городской комитета член, города планово-бюджетни комиссе председатела заместитель, КПСС райкома лектор - пропагандист.

Хьинареча вахара позицес, къонало, дика гIулакхаш карагIдувларах сий даьккхад цун.

Х. ШАДИЕВ.

Наьха уйла еш

Хьа ладувгIа безам боагIаргбола де а Iа дувцачуйга ладувгIа ховш а саг ва Костоев Ювсапа ИбраьхIим. 1970 шера цо йисте яьккхар Краснодарски политехнически институт. Кхы фу эш хьона? А. ИбраьхIима из кхоачам бац. Цунна ца ховш кхы а дукхха хIамаш да, уж довза деза цун. Шовзткъа шерал тIехъяьнна ха хилча, боккхача дезала да а хилча (цун ворхI бер да), ший цIен уйла е шортта хIама мадий!

Фу дергда Iа духхьала ший син, ший дезала бар мара кхы хIаман бала боацарех из ца хилча.

ИбраьхIим хIанз Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета филологически факультета пхелагIча курсе заочно дешаш ва. Шоана мамотталаш ше инженер хиларах дехкеваьнна меттех дола Iилма Iомаде из волавеннав, цох кхоачам баь из соцаргва, аьнна. Из-м метташ санна, масала, ширача заман истори, поэзи (цо-м стихаш а язъю), проза, кхыдар. Iомаде а царна юкъе ше дакъа лоацаш хила а гIерт.

Костоева тахан керттера лерхI экономически дешаш. Экономика дегIайоалаяра частни, кооперативни, пачхаьалкхен формаш цхьан ханна юкъейоалаяр а дегIайоалаяр а нийса лерхI цо, хIана аьлча деррига кхы мел дар — культура, искусство, духовни вахар — экономически кIийлен тIара хьадоагIаш доландаь.

Бакъда, экономика цIаккха а дегIая йиш яц материальни рузкъа хьадеш болча наьха къахьегамцара безам лакхлургбола хьал ца оттадича, саг ше хьадечун да а хинна дIа ца эттача. Масала, Костоев ИбраьхIима хет, вай республика халкъа боахама керттера рузкъа хьахулаш яр мехкдаьттан мехкдаьтта чакхдоахеи промышленность я. Цу тIера хьабоала пайда эггара хьалхарча аргIана республика халкъа боахам, культура дегIайоалаярга дIабодаш хила беза. ТIаккха из промышленность дикагIа дегIайоалаяра дукхагIа безам тIагIоргба цига болх беча наьха, хIана аьлча царга а кхоачаргда из дегIайоалаярах хьадоала беркат — дегIайоагIаргья социальни сфера: хьахургья кхы а больницаш, полиплиникаш, (укхаза белгалдаккха доагIа вайцига эггара дукхагIа бераш довлга) школаш, нах чубаха цIенош, берий учреждениш, культура учреждениш, наькъаш доахкаргда, городаши юрташи тоаергья.

Республике хIанзалца керттера уйла тIайохийт езайоккха промышленность дегIайоалаяра, йоах ИбраьхIима. ХIаьта яйга, зIамига промышленность кIезига дегIайоагIаш я. Цудухьа дукха нах, къаьстта кхалнах юрташка бе болх боацаш бус. Нагахьа санна юрташка йоккха йоаца предприятеш яларе, цIагIа бергбола болх баларе, дукхача кхалнаха хьаде хIама хургдар, цох пачхаьалкхенна а наха а пайда баргбар, хIаьта берашта боккха къахьегама кхетам а лургбар. ХIаьта вайцига наггахьчаргара дIайиккхача, берригa дезалаш дукха бераш долаш мабий.

Республике бахача наьха социальни хьал иштта во оттара керттера бахьан Костоев ИбраьхIима лерхI сталински геноцид. Костоев ИбраьхIима йоах гIалгIай халкъа конституционни бокъо йизза меттаоттае еза: ше хьалха хиннача тайпара город Орджоникидзе Тийрка аьтта оагIорахьара дакъа центр а йолаш, ГIалгIай Советски Социалистически Автономни Республика хьахила еза. Из ца дича гонахьарча кхыча къамашца гIалгIай вIаши дола гIулакхаш нийса бокъо йолаш хулалургдац.

Бакъда, йоах цо, гIалгIай автономи меттаоттаяра гIулакх кхоачашде деза цхьанна къаманца эгIазал йоацаш, бизза машари доттагIали долаш. Вайна эшац довнаш—шовнаш.

Костоев ИбраьхIима къаьстта дег чу дувшаш да сага бокъоний массане юкъарча Деклараце 18-ча статья тIа аьннар: хIара сага бокъо я паргIатта уйла е, шийна беза ди харжа а лелабе а. Из принцип вай мехка йизза кхоачашъеш хила езаш лерхI Костоев ИбраьхIима. Саг шийгара наха беркат доалаш, къахеташ, дикадар ловш хила везаш лерхI ИбраьхIима. Сона хетачох, цун из уйла хоалуш РСФСР халкъа депутаталла кандидат вир Карабулак яхача поселкерча наха. 10 шера цигарча рудни йоаца гIишлон материалаш еча заводе цо болх беш яьккхача хана из дика вайзав царна.

Ю. ЧАХКИЕВ.

БОЛХЛОЧУН ВОI

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутаталла кандидат оттаваь Табунщиков Александр Петрович «Красный молот» завода слесарь-сборщик ва. Из хьалкхийнав болхлочун дезале.

1979 шера денз цо болх бу «Красный молот» заводе.

Инженера диплом а долаш, из хIанз болх беш ва цу завода № 12 йолча цехе. Из геттара дика специалист, дог цIена къахьегаш саг ва. Цо кийчъяь продукци кхы саг хьажа везаш хилац. Из доазол дехьа йода.

Производство кIоаргга йовзара, ше инженер вале а, ший говзал кхы а лакхъеш ва из. Цо ше деш дар, шийна безаме а хеташ ду.

ЧIоагIа къахьегама дисциплина йола, геттара дика производственник вола Табунщиков Александр Петрович цехерча коммунисташа 1979 шера шоай мугIарашка дIанийцар.

Принципиальни, цIена, нийсхо езаш, шийгара эша новкъостал де кийча ва яхаш вувцар из участка парторгалла, цеха партбюро членалла хоржача хана. Из дукхха хIама довза гIерта саг ва. Цунна деза истори, музыка, кхыдараш. Цо дукха деш ший специальностагIа доагIарел а совгIа. Цудухьа дукхха дар а довз.

Цеха коллективо Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутаталла кандидат оттаваьв Табунщиков № 15 йолча Славяновски хоржамий округе гIолла. Цун программа тIа да заводеи цехен къахьегама хьалаш тоадара гIулакхаш.

А. САДУЛАЕВ.

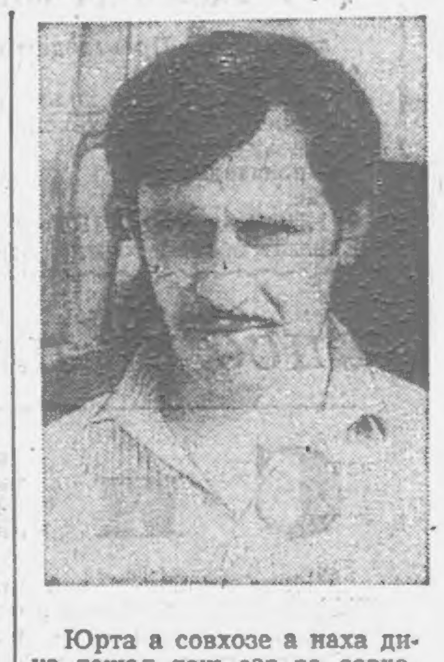

Юрта а совхозе а наха дика тешал деш саг ва совхоза тракторист Галаев Джамалей. Шийна тIадилла гIулакх массехана дика кхоачашдеш хиларах массехкazза ахчан премешца, грамоташца белгалваьхав из.

Цхьа хIама дагадоагIа сона. Гурахьа дар из. Галаеви. Белхораеви хий кхухьаш бар кашарашка. ХIаране ший моттигаш яр цар хица Iалашъе езаш. Цхьан дийнахьа шинне техника ехар цар. Мастерске а эшаш йола оатхалаш яцар. Цхьабакъда, хий а доацаш дита йиш яцар жа. Из дика кхетадора Джамалейс.

— ХIамзат, — аьлар цо — са бешка хьай тракторах дIа а тессе, пхи сахьат далаллца Iа кхахьа хий. ТIаккха аз кхухьаргда. Иштта ший балха гIулакхаш леладеш хиларах, доккха сий ду Джамалея цун новкъосташа. Иштта оамал еннай цунна из эскарий гIулакхаш деш хиннача Афганистано.

М. Горьке цIерагIча совхоза болхлоша, номер 97 йолча хоржамий округе гIолла МагIалбикерча горсовета халкъа депутаталла кандидат оттаваьв Галаев Джамалей. Цар шеко яц, из херж ача, цо ший декхараш дика кхоачашдеш хиларах.

СУРТА ТIА: Галаев Джамалей, халкъа депутаталла кандидат.

Юрто оттаваьв

«Юрто воаваьр — вайнав, юрто ваьккхар — ваьннав», оал вайнаха. ДIауйла йича, кIоарга маIан долаш да уж дешаш. Юрт Iехалургъяц цхьаннега, цунна дика вовз ший хIара саг. ХIаьта цун гIулакхашка, цун оамалашка, наха эшача оарцагIвала из кийча хиларга хьежжа сий а ду, лархIа а лоархI хIаравар.

Назрановски района Iаьлий-Юрта бахача наха № 114 йолча Сурхохински хоржама округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутаталла кандидат ваьв Евлоев Абуязитах. ХIанзчул ткъаь цхьайтта шу хьалха из фу саг ва а цунна фу дулургда ха йиш хилар цун юртахой. Цу хана Абуязит «Назрановский» совхоза Iаьлий-Юртарча отделене учетчик волаш къахьега волавелар. ХIаьта 1964 шера «Экажевский» совхоза кадрашта вокхагIвола инспектор хул цох, цул тIехьагIа ши шу даьлча советски торговле техникум чакхйоаккх, Назрановски райпо а Грозненски горпищеторга а тикай заведующи волаш болх бу.

Цхьабакъда, дIахо деша ловш вар Абуязит. 1973 шера чакхйоаккх советски торговле Московски заочни институт, цо херджа говзал яр — «торговле экономика». ВорхI-бархI шера болх бу Нохч-ГIалгIай респотребсоюза организационно-массови балха отдела инструктор волаш. Шийтта шу да из республика Министрий Совета аппарате дIачувига. Укх тIеххьарча ханналца Абуязит хиннав организационно - инструкторски отдела инструктор, хIаьта хIанз ва организационно-советски кадровни балха вокхкагIвола специалист лоархIаш.

Балха мел хиннача моттигашка А. Евлоева ше дикагIча оагIорахьара дIахьекхав. Из вовзачар, цунца цхьаьна къахьегачар яхачох, принципиальни волаш, шийна тIадилла моллагIа декхар цIена кхоачащдеш, юрта проблемаш кIоаргга йовзаш, моттигашкарча Советий болхлошта практически новкъостал деш хьавоагIа.

— Вай республика экономика а социальни сфера а чоалханеча хьал тIа я, — йоах А. Евлоева. — Iалаьмате дукха Iайнай сихха къоастайинза яргйоаца проблемаш. ТIа-тIа йоккхагIа хул товарий дефицит, шерагIа яржаш латт спекуляци, дукхагIа ду зуламаш, мелъеннай дисциплина. Дулхаца, шурийца, коартолашца ше Iалашъе магац республикана. ХIара шера кхыча регионашкара итташ эзараш тоннаш хьатIакхухьа из продукци. Цу тайпара хьал оттар бахьан долаш сага-сих керттера юртбоахама продукташ кхачарга диллача мехка а Российски Федераце а тIеххьарча моттиге латт Нохч-ГIалгIайче. Из нийсденнад советски а боахама а органаша гIулакх лерттIа вIаштIехьа ца даккхарах, йоккхийча таронех боагIача бесса пайда нйбарах. ХьалхагIа а санна доккхий зенаш ду агропромышленни комплексо. ЦIенхаштта тIехьаюсаш я социальни сфера. Нах фусамашца, больницашца, школашца, дешадаха ха йоацача берий учрежденешца, культура объекташца, медицински учрежденешца Iалашбарга диллача Российски Федераце эггара тIехьарча моттиге да вай. Iалаьмате дукха дов бераш.

Аьлча кхоачам ба, дIахо дувц цо, ворхI бIаь дезал бахача Iаьлий-Юрта укх тIеххьарча 33 шера цхьаь цаI социальни объект хьалъяьяц, аьлча. ХIаьта цхьан хана яьраш пайдана йоацача яьннай. Тахан цу юрта яц культура, унахцIено лораяра, быта служба учрежденеш, иштта яц газ, бани, бувзама отделенена эша помещени, цу гIулакха хьал ца даьча цIеношка я тикаш. Республикана столицана 90—100 километр мара гаьна ца баха са юртахой вай телевидене программашка хьажа йиш йолаш бац.

Цигардар санна хьал да ала мегаргдар СурхотIа а. Цу юрта бах 1400 дезал, бакъда, тоъаш яц школаш, яц бани, аптека, газ, кхоачам боллаш дац мела хий. Цу шинна а юрта хьабе болх боацаш Iалаьмате дукха нах ба.

Нагахьа се депутаталла хорже, йоах Абуязита, цу дешашка хьажа лаьрхIад аз. Керттера теркам тIабохийтаргба шинна юрта газ чуйиллара. Нах паргIата бахарал совгIа, кхы а ши пайда баргба цох, — экологи тоалургья, хьу ца тедийташ ютаргья. Цу хьакъехьа хIанзле цхьадола хIамаш де дIаволавеннав со.

ДIахо, шийх депутат хуле Евлоев дага ва цу юрташка баха нах промышленни а кхачан а товарашца Iалашбелга тоадара оарцагIвала, соцкультбыта объекташ хьалъелга мела ца дита, наха эшаш дола кхыдола хIама дара ший низ дIакхоачар де.

Кхетадеш ма хиллара, цхьан депутата дулургдолаш хIамаш дац уж. Цу гIулакха оарцагIъяла еза республика Министрий Совет, Лакхехьара Совет, райисполком. Цига уж дешаш оттаде а чакхлаха а лерхIаш ва Абуязит. Цо иштта къовсам лоаттабергба коррупцена, спекуляцена, кхааш йидара духьала, къахьегача наьха вахара Iаткъаш мел долча нийрча хIамашта духьала.

Кхыболча депутаталла кандидатий программаш тIа санна, А. Евлоева хоржамашта хьалхарча программана юкъе да гIалгIай автономи юхаметтаоттаярах дола дош. Доккха Iазап а бала а лайнача гIалгIай къаман бокъо котъяккхара тIехьа кIаьд ца луш къахьега чIоагIо яь ва из.

Сона хетаргахьа, 4 марта А. Евлоевна тIехьа кхаж тессе харжархой тIехьагIа дехке баргбац. Царна ма хеттара депутат хургва цох, из цар цу дийнахьа хьаллоаце.

М. МУСИЕВ.

Балан ди дагадеха...

Советски Цlеча Эскара цIей гаргагIертача деношка а хIаьта из дIахьош а ерригача вай республике бахача наха санна, дагадоха дукха хIама хилар наьсархошта а: Iаьржа-кIай а, са паргIата доаккхаш а дог делхадеш а, дуIа де а вий кхайкае а. Цу ден сийрда оагIонца бувзабенна бар болхлойи ахархойи Цlеча Эскаро хьабахьаш бола бIаьха, хала никъ денал долаш а советски наха, шийй Даьхен мутIахьа болаш а хиларца. Района къахьегама коллективашка, культучреждененшка, школашка митингаш, кхыйола мероприятеш хилар цу Денна хетаяь.

Йицъялацзар 1944 шера изза мо лей чилла а елхаш хоза, кIаьда хила гIийртача дийнахьа вай республика бIарччача шин къаманга: нохчашкеи гIалгIашкеи сталинско-берневски режиме ена гIелал а шоашца бIаргех хий а дувлаш делхаш, санна хетар наха из ди, шоашца цо Iодика ювцаш санна хетар царна... ХIана аьлча, дагабоаллама-таьзета ди дир цох цхьаккха Iоткъам-цIиш боацаш висача цу дунен тIа ца хеззача тайпара къиза хиннача «къамий дас».

Из къизал, из гIелал цох а хIаьта цунца оагIув лелабьчарех а юхахьарча йоладенна ха я хIанзаръяр. Бекхама ха тIакхаьчай. Цхьаннена тIехьа шоллагIбар божаш легаш, харцаш латт ший цIи хьаллоаттае аьнна хьалъяь хиннача цун «гIалат» пенаш. Наьха цIий юкъе увш яь лард — дукха латтац.

— Кхы а тоъал ха якъха мегар цу «гIало» Iо ца йожаш, ше оагIоръяьннача латташ — аьлар сога Iуйрийна ханал хьалха гIетта «къаман таьзете» (иштта цIи дIаяхай цу ден) ваха сихвеннача воккхача саго-лоалахочо, — нагахьа санна из къахетаме дунен аьла оарцагIваьннавецаре.

ДIа-хьа мел вахача, хIаьта хиннача таьзета митингашка хIара ши саг вIашагI мел кхийттача иштта сийленца-возалонца вувцар наха М. С. Горбачев. Даькъала, бувцар, дуIанца кхайкабора цун хьалхленца дIаболабенна перестройка никъ. Къахьегамца, вIаши тIера хиларца, сабаре-сатемца хиларца, йоахарашка Iеха ца дайтарца, политически лакха кхетам хиларца хьаллоацаргба вай из никъ укх халача, чоалханеча хана, йоахар наха шоаш даьча къамаьлашца а яздаьча лозунгашца а. Цхьа сахьат ца доадеш болх беш хилар цу дийнахьа городе а районе а мел йола организацеш, предприятеш.

Дагардаргдоаццача тайпара хилар из ди массайолча юрташка, хIара цIагIа. Шийй тайпара хилар из революционни Долакха-Юрта а. Керда хьалдеш латтача маьждига юхе гульелар юрт. Митинге къамаьл даьча граждански а Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемий доакъошхочо ИбраьхIима кхыча боккхийча наха дийцар шоай ханарча нахах. Советий Iаьдал доаккхаш а цул тIехьагIа из лорадеш а гойташ хиннача деналах, цхьоагIонах лаьца. «ХIанз, перестройкана цхьацца сталинизмах биса консерваторий, чиновникий, бюрократий кхерам тIагIертача хана а эшаш я вайна из цхьоагIо» — йоахар цар. — Вайна из цхьоагIо эш вай юртарча кагирхоех а хьахьокхадала доладеннача наркомани яхача цу лазара, кхыча зуламашта-зенашта дуxьале яра, наха юкъера социальни нийсхо лораяра, хIанзарча Iаьдало вайна луш йола паргIато ца езараш бовзара. Из вайна эш вай къаман политически бокъо юхаметтаоттае яхаш Iаьдалга вай деш дола дехар кхоачашхилара». Иштта бар таьзета хиннача къамаьлий а даьча дуIай а чулоацам. Кхыметтел Iа яха дукха хьал-таро йоацараш а дакъа а ухаш миска, къе боахкача шоай юртарча дезалашта а къоанало а лазараша а кIалбитача цхьаьча наха а сагIаш дир юрто. Сталински гIелала Iоажало Казахстане, Киргизе лаьтташка битараш а дагабехар.

Иштта чакхдаьлар из ди района массайолча юрташка.

М. КАРАЕВ.

Автора сурта тIа шоана гураш ба уж Iаьржа деноош дагадеха багIа Долакха-Юртара боккхий нах.

КПСС РАЙКОМИЙ ПЛЕНУМАШ

Укх шера 23 февралe хилар КПСС Шалински райкома пленум. Цига дийцар организационни дош. Пленумо парте райкома хьалхарча секретара декхарех мукъавалийтар Ю. Д. Усамов кхыча балха тIа из хьожаварца дувзаденна.

КПСС райкома хьалхара секретарь хержар хилар альтернативни ларда тIа. Инийцачул тIехьагIа къайлагIа кхаж тоссаргболаш бюллетена тIа дIаязйир кандидатураш Р. Г. Закаева — парте Заводской райкома шоллагIча секретара, А. Б. Паскачева — ЧГIАССР Госплана председатела заместитела. КъайлагIа кхаж тассачул тIехьагIа КПСС Шалински райкома хьалхарча секретаралла хержар Паскачев Асланбек Бокуевич.

* * *

Укх шера 25 февралe хилар КПСС Надтеречни райкома пленум. Цига дийцар организационни дош. Кхыча балха тIа хьожаварца дувзаденна парте райкома хьалхарча секретара декхарех пленуме мукъавалийтар Г. Г. Махаури.

КПСС райкома хьалхара секретарь хержар альтернативни ларда тIа. Инийцачул тIехьагIа къайлагIа кхаж тоссаргболаш бюллетена тIа дIаязйир ер кандидатураш: Надтеречни района «Горагорский» совхоза директор М. С. Докаев, Надтеречни райисполкома председатела хьалхара заместитель, «Надтеречный» агрокомбината генеральни директор И. А. Индербиев. КъайлагIа кхаж тессачул тIехьагIа КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретаралла хержар Докаев Магомед Сайдиевич.

Парте Шалински Надтеречни райкомий пленумий балха дакъа лоацаш а къамаьл деш а хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Д. Г. Завгаев.

ГIишлонхой бригадаш: проблемаши де дезараши

Бокъалгахьа даьннад гIулакх

Дуккхача хана денз тIехьаюсаш хьайоагIаш я «Чечено-ингушстройматериалы» объединене коллектив. БоагIача боарамагIа етта кирпишк арахеца цун низ дIа ца кхачарах дукха моттигаш нийслу гIишлон организацей болх бaха беззача тайпара дIа ца бодаш, шоай доалахьара цIенош хьалдеш болча наха хьовзамаш хулаш. Уж гIулакхаш шортта нийсделар дIададахача шера а. Паччахьалкхен дукха декхар тIадисар цунна. Цо ара ца хецаш йисар цхьа миллиони 69 эзарн сома маьха продукци, цу даькъе планагIа лаьрхIачох хьа ца еш йисар 41 миллиони 700 эзарн етта кирпишк, договорни декхарех ший смежникашка цо дIа ца кхоачийташ йисар ши миллиони 300 эзар сом мах бола продукци, планагIа лаьрхIачох ца беш биса пайда цхьа миллиони 335 эзарн гаргга сом да, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра заданех а 92,6 процент мара лоархIаьяц из.

Укх шера хьалхарча бетта баьча балха итогашка диллача кIезиг-дукха тоадала доладеннад гIулакхаш. Кооперативаша арахецар а тIехьа дIалаьрхIача январь бетта заданел тIех цар арахийцай 366 эзар сома маьха товарни продукци. Соахка январь бетта хьаьрел цхьа миллиони 900 эзарн кирпишк дукхагIа хиннаяле а, объединене коллективо планагIа лаьрхIачох ара ца хецаш йисай цхьа миллиони 300 эзарн кирпишк, договорни декхарех ший поставщикашка дIа ца кхоачийташ йисай 750 эзар кирпишк.

Иштта эсала болх беш объединене коллектив хьайоагIаш хилара дух тIа валар гIоне массехк хаттар дир тха корреспондента цун генеральни директорга Голбураев Руслан Токаевичага.

— ХIара шера шун объединене коллектив тIехьаюсилга фу бахьан долаш нийслуш да?

— Цун бахьанаш дукха да. ГIишлон материалаш арахецача тха предприятешкара оборудовани чIоагIа къаенна, тишъенна я. Цудухьа каст-каста из йохаш юкъагIбоах цар коллективай болх. Долче, гIишлон организацешка, бахача нахага дIа ца кхоачаш юс етта дукха кирпишк. Тха бехкагIа боккха хьовзам хул тха потребителий балха тIа а. Хьалъяь ца йоалаш, шергара шерга ювлаш латта езаш хул дукха гIишлош: наха чубаха цIенош, школаш, больницаш, соцкультбыта кхыйола объекташ. Оборудовани тиша хиларца дувзаденна дукха да болхлоша кулг-кара ду хала балхаш. Цудухьа лоха я къахьегама овсарле, заданел дукхагIа хул хьаеча кирпишкага дIадодаш дар, брак йолаш кирпишк арахецаш а дукха моттигаш нийслу. Цу масалаша къаьгга хьахьокх предприятешта реконструкци а еш, цар мощносташ лакхъе еза ха хьатIаэтталга.

— Цу даькъе оаш укх гаргга хана де лерхIаш дар фуд-теш?

— ШоллагIча гIишлон материалий комбинате хьалъеш я керда пишк. Из йистеяьлча кулг-кара ду хала балхаш де дезаргдац. Кердача пишка тIера тхов хьал а ийбеш, цу чура механизированни хьисапе хьаара эца мара ца езаш хургья етта кирпишк. Цул совгIа, укхаза каста болх бе дIайолайолийташ я формовочни сушильни отделенеш. Цар вIаштIехьдоалийтаргда шера арахеца кирпишк 10 миллион дукхагIа хилийта. Назрановски кирпишкаш еча заводе каста болх бе йолаялийта лерхI керда лини. Цо таро хулийтаргья цхьа лини еха сецача, резерве латта шоллагIъяр болх бе йолаялийта. Долче, боаггIача боарамагIа дIагIоргба коллектива болх.

Укх шера январь бетта дукхагIча даькъе паччахьалкхен декхар тIадисар тхона Гудермесски кирпишкаш еча заводера пийшк чухарцарах. Из бахьан долаш ара ца хецаш йисар 634 эзар кирпишк. ХIанз реконструкци еш я цунна, укх шера май бутт боблехьа йистеяккха лерхI оаха из. ТIаккха дикка дукхагIа хургья пига арахеца кирпишк. Тхоай предприятешта реконструкци яйтара договор яьй оаха Ивановски областерча специалисташца. Уж тха предприятешка хьожаш чакхбаьннаб. Цар дош деннад шоаша реконструкци яьча предприятеша, царга дIахьажа ца везаш 20 — 30 шера болх бергхиларах.

— Лакхе белгалдаьхараш доацаш кхы малагIа бахьанаш нийслу шун объединенена чуйоагIача предприятей болх боаггIача боарамагIа дIа ца бохийташ?

— Ховш махиллара, йиззача хозрасчетагIа къахьегача болхлоша ийдеш дола алапеши премеши балха тIа бухсоцаш хьахинначунга хьежжа мара хилац. Вай дийца кхоачамбоацараш тха балха тIа нийсдаларах цар болх боагIача боарамагIа дIабодац, цудухьа кIезига да цар ийдеш дола алапеш. Цунца дувзаденна каст-каста балхара дIабувлаш дукха хувцалу тха болхлой, къаьстта бIаьсти йоалача хана. Из чIоагIа Iатгъ тха балха.

— Уж балхара дIа ца бувлийташ чусовцабара а цар ийду алапеш дукхагIа хилийтара а оаша хIанзалца хьа де лерхIаш дар а фуд?

— Тха ерригача предприятей коллективаш самофинансированеи йиззача хозрасчетеи системага яьнна болх бе йолаеннай. Предприятеш зе деш хургйоацаш гIулакх дара хьаьй производственни кооперативаш. Гойгов Мухьмад керте латтача Назрановски заводах хьаьй «Градостроитель» яха кооператив. ЦхьоалагIча гIишлон материалий комбинате вIашагIъеллай Улхаев Майрбека кулгалду «Терко» яха кооператив. Уж шоай январь бетта планах лоархIаяь еце а, укх шера цу юкъа 134 эзар кирпишк дукхагIа арахийцай цар соахкарчул. ТIа-тIа дукхагIа хулаш латт цар ийдеш дола алапеш, долче, болхлой дIабувлаш хувцалулга а дикка кIезигденнад. КСМ-2 ерригача йиъ цехах хьаьй производственни кооперативаш. Цудухьа комбината коллективо январь бетта план толамца кхоачаш а еш, арахийцар пхи миллиони 400 эзари кирпишк. Производства бизза бола дай шоаш а лоархIаш, къахьега болабеннача кооператорий алапеш 350 — 400 сомага кхоачаш лакхденнад. Уж кхы тIа а лакхлуш дIагIоргдолаш а да.

— Дукха ха йоацаш В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хилар КПСС обкома, райкомий секретараша, райисполкомий кулгалхоша дакъа а лоацаш республикера кхыча районашка дIаухаш бола 20 — 25 эзар саг вайцигара гIишлош хьалъеча къахьегаргдолаш совцабара хетаяь гIишлонхой слет. Хьалха дIададахача шерашка Нохч-ГIалгIайчене болх беш хиннача гIишлон организацей коллективашта укх шера тIакхеташ бар боккха къахьегама низ ба. ТIаккха хIанз мишта вIаштIехьдаргда шун цар балха тIа цхьаккха хьовзам ца хулийташ, царна кирпишк Iалашъе?

— ГIишлонхой дукха е кIезига хиларга хьежжа а доацаш, республикана керте латтача партийни советски органаша тхона хьалхашка оттадаь керттера декхар да укх шера йистеяха мел еза гIишлош хьалъеча эша кирпишк госзаказашкеи яьча договорашкеи хьежжа лоаттаяр. Из кхоачашде тха низ а кхоачаргба. ХIаьта цIагIа соцабаьча гIишлонхой болх боаггIача боарамагIа дIабахийтар тийша да гIишлон организацей кулгалхошеи общественни организацешеи цар къахьегам кхетамца вIаштIехьа а баьккха, болх тIехьатеттташ мел дола кхоачамбоацараш дIададахарах, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъярах. Тха гIулакх чакхдоал договорни декхарашка хьежжа потребителашта кирпишкаш лоаттайича. Из оаха дизза кхоачаш а дергда.

— ГIишлон организацешта меттел шоай доалахьара цIенош хьалдеча наха а дукха ма эший кирпишкаш, цар хьашташ кхоачашдара оаша деш дар а де лерхIар а фуд?

— Из проблема а къоаста еш да тхо. Шлакоблокаш хьаеш йола керда участкаш болх бе йолаялийтай оаха. Цул совгIа, бийда кирпишк юрташка хьаергйола звенош вIашагIйохкаш да тхо. ХIара бийдача кирпишках ах сом тергда из хьаерашта, кхычахьа дIауха нах цIагIа совцабара а дукхагIа материалаш хилийтара а цунах доккха беркат даргхиларах дог тийша да тхо.

— ГIишлонхой слете Iа дийцар шун объединене 250 гаргга болхло ца тоъаш хиларах, шоаш долча доккхий алапеш тергхилар белгал а доаккхаш, балха хьийхар Iа республикал арахьа дIауха нах. Цу даькъе деш фуд?

— ХIанзлехьа тхо долча балха хьаэттав 220 саг. ШоллагIча комбината штат йизза я. ХIанз тхона эшаш 23 слесари электрики мара вац. Уж лохаш да тхо. Каста цу хьакъе а тхоай аьттув баргба аьнна хет тхона. Лоацца аьлча, кадрай даькъе сагота хила дезаш хIама дац тха хIанз укх сахьате. Тхоаш долчара болхлой дIа ца ахийтара тIадерзаяь дукха мероприятеш чакхйоах оаха. Нагахьа санна, цIенош хьалдеш хилара тешал деш каьхат хьаденача болхлочоа планах тIех предприяте коллективо арахийцачох кирпишкаш язъю оаха. Цlен тIа да а воацаш, дукха бераш долча кхалнаха мах боацаш хьожаю кирпишкаш. ХIанз тха болхлошта лаьрхIа хьалдаь йистедоалаш латт 70 квартира йола цIа, хьалъе йолаеш я шишша квартира йола пхи коттедж, дIахо йодача хана хьалде лерхI бIаь квартира йола цIенош, кхы а йиъ коттедж, Гудермесе хьалде доладеш да барх-бархI квартира йола ши цIа. ХIара заводе я шин сменагIа болх бергбола столовеш, Iалашду болхлошта эша дефицитни товараш. Цу гIулакхаша телаш долча доккхийча алапеша тха предприятешка болхлой дIачIоагIбергба, аьнна, хет сона.

Интервью яьр **Б. КОСТОЕВ.**

30—40-ча шерашка а 50-гIа шераш доалуш а лийцача наха реабилитаци яра хьакъехьа

(ДIахододар. Доалур 3, 13, 15, 22, 24 февралe арадаьннача газеташ тIа).

Федоренко Александр Петрович, 1878 шера Краснодарски края Троицки станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, малярни станци счетовод, Урус-Мартан яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Кортоев Мархуза Хьасан, 1874 шера Галашкински района Халхи яхача юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Горчеева цIерагIча колхоза член, Пригородни района Аьхки-Юрта ваьхав, топаш техай.

Дзауров Эстемира БаIадул, 1889 шера Галашкински района Хули яхача юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Сталина цIерагIча колхоза колхозхо, Пригородни района Яндиево яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Эдильгиреев Даама, 1856 шера Грозненски района Старая Сунжа яхача юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, единоличник, Старая Сунжа яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Гагиев Пленки Панташко, 1877 шера Назрановски района СурхотIа ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, «Путь социализма» колхоза член, СурхотIа ваьхав, топаш техай.

Дзейтов Мусий Iабдурахьман, 1865 шера Пседахски района СоагIапча ваьв, гIалгIа парте хиннавац, Горчханова цIерагIча колхоза член, СоагIапча ваьхав, топаш техай.

Ибрагимов Гельмурза, 1863 шера Старо-Юртовски района Зибир-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Зибир-Юрта ваьхав, топаш техай.

Баталов Дами Арсаевич, 1892 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Хахаев Юсуп-Хаджи, 1905 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, ВКП(б) член, парте обкома пропагандист волаш болх баьб, Урус-Мартан яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Дзолаев-Эльдерханов Али, 1909 шера Урус-Мартановски района Гехи яхача юрта ваьв, нохчо, ВЛКСМ член, Гехи яхача юрта Совета секретарь болх беш а вахаш а хиннав, топаш техай.

Корнгов ХьакIяша Хьажбикар, 1906 шера Пседахски района СоагIапча ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, районо инспектор, СоагIапча ваьхав, топаш техай.

Мужухоев Мусоста Мурад, 1889 шера Пседахски района СоагIапча ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, райзо заведующи, СоагIапча ваьхав, топаш техай.

Тунтаев Мадухаджи, 1852 шера Атагински района Старые Атаги яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Старые Атаги яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Мударов Магомет Гучигович, 1901 шера Атагински района Старые Атаги яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Старые Атаги яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Шупортяк Савелий Прохорович, 1883 шера Полтавски области Круподеренцы яхача юрта ваьв, украинец, парте хиннавац, Грозненски унахцIенон отдела дезинструктор, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Энгеноев Супьян Хажмурзаевич, 1918 шера Пседахски района Пседах яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Пседах яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Гагиев Iумара Мухьмад, 1896 шера Назрановски района СурхотIа ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, «Путь к коммунизму» колхоза колхозхо, СурхотIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Гайдин Владимир Яковлевич, 1890 шера Сунженски района Троицки станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, Октября XII шу дизара цIерагIча колхоза колхозхо, Троицки станице ваьхав, 8 шу суд яьй.

Гранадчиков Павел Ильич, 1902 шера Сунженски района Слепцовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Сунженский» колхоза ахархо-колхозхо, Слепцовски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Джанхотов Байали, 1898 шера Надтеречни района Лакхара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, хьуна объездчик, Лакхара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Заводнов Иван Петрович, 1904 шера Сунженски района Слепцовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац МагIалбикерча мехкдаьттапромысла болхло, Малгобекски района Кабира яхача поселке ваьхав, 10 шу суд яьй.

Загаев Мунак, 1897 шера Старопромысловски района Стар-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Орджоникидзе цIерагIча колхоза МТС болхло, Старо-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Изолаев Эскерби, 1908 шера Ножай-Юртовски района Бельты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Бельты яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Исаков Нурды, 1911 шера Надтеречни района Лохара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, Чалина цIерагIча колхоза колхозхо, Лохара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Катаев Буй, 1889 шера Ножай-Юртовски района Бельты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Грознефть» объединене разведка болхло, Бельты яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Лагадин Роман Алексеевич, 1903 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Хлебороб» колхоза колхозхо, Нестеровски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Петров Алексей Васильевич, 1886 шера Шелковски района Староглaдовски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, колхозхо, Староглaдовски станице ваьхав, топаш техай.

Петков Семен Федорович, 1920 шера Молдаве, Бендеровски района Адерма яхача юрта ваьв, гагауз, парте хиннавац, «Октябрьнефть» управлени стажер, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Ивашкина Пелагея Александровна, 1911 шера г. Москве яьй, эрсе, парте хиннаяц, г. Дона-тIарча-Ростова чкъаьрий завода счетовод, г. Дона-тIарча-Ростове яьхай, 5 шу суд яьй.

Аверьянова Людмила Геннадьевна, 1921 шера, г. Иркутске яьй, эрсе, парте хиннаяц, Грозненски театра актриса, г. Грозне яьхай, 5 шу суд яьй.

Сомов Федор Семенович, 1897 шера Петропавловски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Новый быт» колхоза колхозхо, Петропавловски станице ваьхав, 10 шу суд яьй.

Аванесов Санжан Акопович, 1893 шера Елизаветпольски губерни Челохчи яхача юрта ваьв, эрмало, парте хиннавац, «Октябрьнефть» управлени плотник, г. Грозне ваьхав, 8 шу суд яьй.

Зинченко Пелагея Климовна, 1898 шера Харьковски области Шинячи яхача юрта яьй, украинка, парте хиннаяц, цIеннана, г. Малгобеке яхай, 5 шу суд яьй.

Бочарников Павел Федорович, 1912 шера Сунженски района Закан-Юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Грознефть» КИП слесарь, г. Грозне ваьхав, 10 шу суд яьй.

Габаев Увейс, 1920 шера Ножай-Юртовски района Алхан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо. Алхан яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Авторханов Магомед, 1914 шера Надтеречни района Лакхара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Лакхара Нур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Агаев Тагир, 1906 шера Урус - Мартановски района Гехи яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Гехи яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Дежурниев Тути, 1889 шера Кургалоевски района Кургалой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Кургалоевски района Кургалой яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Дураев Домби, 1912 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Шали яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Идигов Муса, 1892 шера Галанчожски района Мереджой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Ачхой-Мартановски района Закан-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Исаев Ахмат, 1896 шера Ачхой - Мартановски района Ачхой-Мартан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Ачхой-Мартан яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Чергизов Шамиль, 1892 шера Урус - Мартановски района Гойты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, инвалидий артела председатель, Урус-Мартан яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Исрапов Тепи, 1911 шера Гудермесски района Ойсангур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, «Ленинан некъ» редакци таржамхо, г. Грозне ваьхав, топаш техай.

Тутаев Абдулхалим, 1870 шера Шатойски района Сатты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо-единоличник, Шатой яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Магомадов Бадул, 1889 шера Шатойски района Гатын-Кале яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Гатын - Кале яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Джабраилов Умар, 1911 шера Шалински района Муса-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо-единоличник, Муса-Юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дадахов Арсемик, 1871 шера Надтеречни района Лакхара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Лакхара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Джабраилов Умар, 1911 шера Курчалоевски района Цацан-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Цацан-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Джабраилов Хасан, 1914 шера Ачхой-Мартановски района Ачхой - Мартан яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо-единоличник, Ачхой - Мартановски района Шаман-Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дукаев Мовсар, 1913 шера Саясановски района Гордали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Гордали яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дукаев Шуми, 1904 шера Надтеречни района Лакхара Наур яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Лакхара Наур яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Демильханов Ахмед, 1903 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, ВКП(б) член, Шалински района РИК председатела заместитель, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Гайтукиев Темаркъа Янарсхан, 1895 шера Галашкински района Галашка ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Галашкински районо председатель, Галашка ваьхав, топаш техай.

Кагерманов Дзака, 1876 шера Урус - Мартановски района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо-единоличник, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Барханаев Исака Мухьмад, 1917 шера Назрановски района Пхьилекъонгий-Юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Пхьилекъонгий - Юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Атабаев Солтамурад, 1897 шера Чеберлоевски района Нижелой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Нижелой яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Исабеков Абзу, 1909 шера Атагински района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Феньев Евлампий Филатович, 1893 шера Шелковски района Червленни станице ваьхав, топаш техай.

Закраилов Исрапил, 1910 шера Староатагински района Чишки яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Чишки яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Гайтукиев Темаркъа Хьасан, 1902 шера Галашкински района Галашка ваьв, гIалгIа, ВКП(б) член, Галашкински района райзо заведующи, Галашка ваьхав, топаш техай.

Исабеков Абзу, 1912 шера Урус-Мартановски района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, ночхо, парте хиннавац, ахархо, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Раасаев Ташухаджи, 1873 шера Урус - Мартановски района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо - единоличник, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 5 шу суд яьй.

Бексултанов Джабраил, 1896 шера Урус-Мартановски района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Кагерманов Абдул - Азим, 1881 шера Урус-Мартановски района Чечен-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо - единоличник, Чечен-Аул яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Зандакоев Черси Бекоевич, 1880 шера Пседахски района Пседах яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, говрий рема тIа подводчик волаш болх баьб, Малгобекски района Назаренко яхача поселке ваьхав, 10 шу суд яьй.

Албиков Тимир-Султан, 1917 шера Саясановски района Шуани яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Шуани яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Иблиев Абу, 1897 шера Шалински района Автуры яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Автуры яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Мадаров Абу, 1900 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Габахаджиев Исрапил-Хаджи, 1854 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Гобахаджиев Гудахаджи, 1867 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хинавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Гобахаджиев Темирбулат, 1865 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Мустапаев Ката, 1910 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Гечханов Сурху, 1860 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Солтемик - Хаджиев Али, 1890 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дубаев Моца, 1865 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дубаев Осман, 1876 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Ногамерзаев Абдулхаджи, 1887 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Хасаев Ахмат, 1890 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Икаев Ешурки, 1870 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Чепсуркаев Абдул - Муслим, 1887 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Хасуев Дига, 1886 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав топаш техай.

Шахидов Джамойлайла, 1905 шера Шалински района Шали яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, ахархо, Шали яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Хасиев Мирза, 1907 шера Ботлихски района Кетани яхача юрта ваьв, аварец, парте хиннавац, колхозхо, Кетани яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Алатаев Бертхаджи, 1867 шера Веденски района Ведено яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Дышне-Ведено яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Вахабов Дуту, 1874 шера Веденски района Таузен яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Таузен яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Аласханов Ногамирза, 1918 шера Веденски района Ца-Ведено яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Ца-Ведено яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Дадаев Ахмад, 1873 шера Веденски района Махкеты яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Махкеты яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Абазатов Элим, 1912 шера Веденски района Ца-Ведено яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Ца-Ведено яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Мугуев Мякиг, 1889 шера Веденски района Дышне-Ведено яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, колхозхо, Дышне-Ведено яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Мударов Ада, 1874 шера Атагински района Старые Атаги яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Старые Атаги яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Грицаев Константин Петрович, 1903 шера Орджоникидзевски края Кручино-Балковское яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, машиннаькъа никъ тоабеча мастер, Засовски станице ваьхав, топаш техай.

Тумгоев Исака Мухьмад, 1900 шера Назрановски района Дошлакъий юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, Дошлакъий юрта ваьхав, топаш техай.

Кубатиев Асламбек Мусостович, 1896 шера. Дигорски района Уростон яхача юрта ваьв, хIири, парте хиннавац, «Насыр-Корт» колхоза бухгалтер, Наьсар-Керте ваьхав, топаш техай.

Хамхоев ЧIажи Устархан, 1873 шера Назрановски района Дошлакъий юрта ваьв гIалгIа, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Дошлакъий юрта ваьхав, топаш техай.

Цокахаджиев Кола, 1896 шера Гудермесски района Амир-Аджи-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Гудермесски района Доут-Юрта ваьхав, топаш техай.

Шамурзаев Абдул - Муслим, 1897 шера Гудермесски района Амир-Аджи-Юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, г. Гудермеса Калинина яхача поселке ваьхав, топаш техай.

Солтаханов Бокка, 1870 шера Урус-Мартановски района Гехи яхача юрта ваьв, нохчо, ВКП(б) член, колхозхо, Гехи яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Алхастов Бака, 1877 шера Итум-Калински района Хачарой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Колхидой яхача юрта ваьхав, топаш техай.

Лурмагомадов Исраил, 1878 шера Итум-Калински района Дзулкой яхача юрта ваьв, нохчо, болх баьбац, Дзумсой яхача юрта ваьхав, топаш техай.

(ДIахододар хургда).

Грозный тахан. И. ПЛИЕВА сурт.

Исторе оагІош

ВАХАРЦА ГІА БОАХАШ

«Къулбаседа Кавказа советски автономешка кепайоазон система хьахилар»

Иштта цІн йолаш я лакхерча школа Къулбаседа-Кавказски Іилман центрон Адыгейски экономика, метта литература, исторе Іилма-тохкама институтон Ростовски университета издательстве арахийца монографи. Цун автор — Хуако Заур Юсуфович — «Адыгейская правда» яхача газета редактора заместитель. Монографе тІа тохкамаш даьд 1920 — 1936 шерашкарча Къулбаседа Кавказа халкъий кепайоазон исторена, теорена, практикана, хьахьекхай советски хана шоашка эггара хьалха дешар-йоазув кхьачача къамий пресса хьахиларен дегІаярен юкъара закономерносташ, специфически башхалонаш, цо йовзийт къамий кепайоазув хьадара а лоаман къахьегамхошта политически кхетам балара лоархІаме идейни герз даь из дІаоттадара а йола КПСС исторически опыт, къамий газеташ хьахилара процесс хьахьекхай.

Монографи лаьрхІа я дукхача къамий журналистиках латтача советски журналистика тохкамхошта, студенташта-журналисташта, филологашта, партийно-советски кепайоазонца хьашт долаш мел бараща.

Ший тема дикагІа хьахьокхара, дош кІоаргагІа тахкара книжка автора шерра пайда эцаш юкъейоалаяьй регионерча партийни комитеташа кепайоазон хьакъехьа тІаийяь решенеш, тайп-тайпарча автораша цу дешах яздаь балхаш.

Цу темах дувца автора лархІара бахьан да эггара хьалха, къулбаседакавказский халкъий кепайоазон системах язбаь, из вІашагІтеха хьагулдеш бола болх хІанзалца хьа боацаш хилар а цун системни анализ е, пачхахьалкхен автономе хьалашка къамий журналистски специфически башхлонаш миштай хьахьокха лархІар а. Ховш ма хиллара, Къулбаседа Кавказа халкъий кепайоазув хьахиннад, керда общество хьаяра къахьегамхой оарцагІбоахаш йола дукхача къамий изданей тайпай система санна. ХІаьта вай регионе къамий кепайоазув хьахилар, из долаш хилар Іилман лоархІам болаш хинна ца Іеш, боккха практически лоархІам болаш а хІама да.

Автора ший монографе гома чулаьца шераш къаьстта белгала да кепайоазон система цу хана сихха хьахинналга, дегІаеналга, боккха лоархІам бола политически, экономически, социальни-событеш — социализм хьалъяр, культурни революци чакхъяккхар, санна яраш духхьал цу шерашка хинналга дагадехача.

Къулбаседа Кавказа халкъий кепайоазув хьахила доладеннача хана хиннача хьалах дувцаш автора язду: «1922 ш. РКП(б) ЦК Агитпропотдела кепайоазон подотдело анкетировани яь хиннай автономи ялалехьа Адыгея, Карачаево-Черкессе, Кабардино-Балкаре, Къулбаседа ХІирийче, Нохчийчен ГІалгІайчен чуйоагІаш хиннача Кубано-Черноморски а Терски а областашка». Кепайозон гІулакх цига мишта латт таххкар духьа деш хиннад из. Цо хьахьокх къамий кепайоазон дош парте цу хана а ший теркама юкъмоттиге лоаттадаьлга.

Ревкомаша каст-каста шоай заседанешка дувцаш хиннад кепайоазув хьахилара, дегІадоаладара дешаш, кийч а еш чІоагІъеш хиннай кепайоазонах йола положенеш. Иштта, 20-гІа шераш юкъекхоачача хана Къулбаседа Кавказерча автономни образованешка арахецаш хиннад 25 газет, цу даькъе нохчийн гІалгІайн меттала дараш а долаш.

ЧІоагтІа теркам тІабохийташ леладаьд кепайоазув вІаштІехьдаккхара дош РКП(б) партийни комитеташа «Къулбаседа ХІирийче, Кабардино-Балкаре, Нохчийче, ГІалгІайче, Карачае, Черкесе. Политически боахамеи декхарашка хьежжа къамий прессана лостам тийнаб цар». ГІо даьд къамий журналистски кадраш кийчъяра, рабселькоровски болам дегІабоалабара. «Масала, парте Къулбаседа - ХІирийн ГІалгІайн областной комитеташа шерра пайда эцаш хиннаб къамий журналистика кадраш кийчъяра йолча центральни а краевой а курсех, профессиональни дешарах чакхбаьнна журналисташ кепайоазон органашка хьежабаьб».

Рабселькоровски болам хьахилара а дегІабара а хетаьча разделе книжка дешачун теркам тІаозаш хІама да 1926 шера а тІехьагІа а Къулбаседа Кавказа къамий автономни образованешка, рабселькоровски совещанеш, конференцеш кийч а яь чакхъяхар. Цига дийцад редакцеша беш бола массови болх гоабара, рабселькоровски болама формаши методаши эргаяьха тоаяра хьакъехьара дешаш.

Рабселькоровски болам вай республике дегІабаро хьахьокхар лоаман халкъий къона кепайоазув демократически наькъ тІа далар, лоамарой-къахьегамхой цунна дукхагІа юкъеозар.

КІайгвардейцех Къулбаседа Кавказ мукъаяьккхачул тІехьагІа, къахьегамнизаш вІашагІтохар а юххьанцара социалистически эргалонаш яра уж оарцагІбахар а духьа ревкомаша арахеца йолаю периодически изданеш. Иштта, «Тийрка, Кубана, Дагестана ревкомаша арадоахаш хиннад газеташ: Грозне — «Красный труд», Майкопе — «Красный Майкоп», Владикавказе — «Красная Ингушетия» а, «Коммунист» а...», — язду автора цу ханарча къаманпачхахьалкхен образованешкара кепайоазон структурах дувцача хана. Горски республике РК(б) областной комитето мел могар деш хиннад цига дахаш хиннача дерригача къамашка — гІалгІашка, нохчашка, хІирашка, черсашка, балкарцашка, карачаевцашка, кепайоазон пропаганда дІакхачийтара. «Горская правда» яха партийно-советски газета, хІаьта иштта «Горская беднота», «Нефтерабочий», «Грозненский рабочий» яха газеташ.

«Латински алфавита ларда тІа 1923 шера 1 Мая денз арадувла доладеннад гІалгІай газета «Сердало», 1925 шера 18 марта денз Іарбий алфавит юкъе а доаладаь арадувлаш хиннад нохчий газета «Серло», тІехьагІа «Ленинан некъ» аьнна хийцай цун цІи.

30-гІа шераш долалуш МТС-ий политотделашка вІашагІдохка доладаьд дукха тиражаш йола газеташ. ТІехьагІа цар база тІа хьахиннад районни газеташ. Иштта, 1934 шу чакхдоалаш Нохч-ГІалгІайчене цу тайпара бархІ газет хиннад.

Нохчийчен, ГІалгІайчен, Къулбаседа ХІирийчен партийни органаша шоай соцамаш тІа белгалдаьхад газеташ лоаман ахархой вахар хьахьокхаш хила дезилга. Иштта, «РКП(б) оргбюрос декхарийла яьй агитационно-пропагандистски отдел «Сердало» газета тоадара хьакъехьара хаьдда предложенеш увттае, «газета популярни а ахархошта гІулакх деш а хила дезалга» теркал а деш».

ЛаьрххІа раздел хетаьй монографе тІа «кепайоазуви культурни революци» яхача деша.

Лоацца аьлча, кІезига къахьийгадац книжка автора З. Хуакос вай крае кепайоазув хьахилара, из дегІадара, политически а экономически а вахарерча цун лоархІама дешаш кІоаргагІа тахка а дикагІа наха дІадовзийта а гІерташ.

Тахан, Къулбаседа Кавказерча къамий автономей образованешка 17 республикански, 7 областной, 80 горрайоний, 35 многотиражни газет, дукха журналаш, альманахаш да арадувлаш.

С. МЕЦХАЛО.

Дӏадахача шера вай республика литература дикада Казахстане хинначул тІехьагІа дукха ха ялалехьа Алма-Ате казахий меттала арадаьккхар нохчийн гІалгІайн йоазонхой шн сборник. Царех поэтически сборниках «ДоттагІала илли» аьнна цІи тиллай («Достык эни»). Из оттадаьд филологически Іилмай доктора Туркаев Хьасана.

ШоллагІдола сборник проза да. Из оттадаьд Мальсагов Абуси Боков Ахьмаден.

ДОТТАГІАЛА ИЛЛИ

Цу сборникашта юкъе я нохчийн гІалгІайн литература дІадоладаьча йоазонхой произведенеш а: С. Арсанова, С. Бадуева, Х.-Б. Муталиева, С. Ознева, Х. Ошаева, М. Мамакаева, Ж. Яндиева, кхычар произведенеш, хІаьта иштта И. Базоркина, Р. Ахматовай, А. Бокова, М. Лукина произведенеша. Цу авторех дукхагІбараштa дика йовз Казахстан, цар спецпереселенцаш а болаш бала эзаб цига.

Уж сборникаш казахий меттала арадахаро тешал ду нохчийн гІалгІайн шоаш бахачар бохабаь Казахстане дІабахийтача хана казахски халкъаца тоссаденна цар доттагІал дІахо хьош хилара.

Казахий йоазонхоша И. Сапарбаева, С. Иманасова, Ш. Элдибекова, Ж. Дауренбекова, Э. Омарова, кхычар дика а хеташ шоай меттала яьхай нохчийн гІалгІайн йоазонхой произведенеш.

И. СТАРИКОВА.

Барттайна коллектив

ГІажий - Юрта я Кучеров Алексей Семеновича кулгалду дахчан хІамаш ю цех. Цига болх беш пхийтта саг ва. Шоай говзанча кулгашца цар хьаю вайна хІара цІагІа эшаш йола бодкерчорташ (каталкаш), маьхк оата улгаш, тайп-тайпара спортивни ловзараш. Шоаш болх беча хана хьакъаьста отходаш а гезеха йоаяц цар. Кагийча гударгех кубикаш, дагарий догош, бела Іежжаш ю. ДІадахача шера 150 эзар сома маьха продукци арахеца езача, цар планал совгІа ткъо эзар сома пайла баьб паччахьалкхенна. Шун цеха арахеца продукци мишта маьхала йоаккх оаша, аьнна, из даьча хаттара жоп луш Алексей Семеновича аьлар:

— Тха продукци эшача республикащца а предприятешца а даьча договорашка хьежжа, царна поставкаш ю оаха. ДІаяхьийтача продукцена уж раьза боацаш хинна е из юхаяйта моттиг яц. Цехе латта оборудовани хувца вІаштІехьадоаларе, къахьегама толамаш кхы а лакхагІа хургдар тха.

Массехк шу хьалха цу коллективе болх беш ткъаь пхийтта саг вар. ХІанз из беррига болх пхийтта болхлочо кхоачашбу. Пилорама тІа дІаяхача хана болх беш виъ саг вар. ХІаране алапи бархІ тумага мара дІакхачацар. Царцара ши новкъост пенсе вахар. Из болх шоашка булой хьажа лаьрхІар юхевисача Балаев Ахьмаден Золотарев Николайси. Уж дика лоархІабир вийне баьча балхах. Цунга хьажжа алапи а лакхденнад цар.

Цеха коллективо шоай лаьттан участка тІа новраш хьалкхеду. ЦІагІа яьшкаш еш я цу юрта яха Заурбекова Лейла. Цо ший берашца бетта эзар яьшка ю Ассиновски консервни заводе дІаяхьийта. ДикагІа болх беш бола хьай коллективера нах белгалбаха аьлча, цеха мастера аьлар:

— Са ерригa коллектив тІехдика болх беш я, цхьабараш белгалбаьха, вожаш тІехьашкабаха йиш йоацаш. Шоашта лой, берригаш а дІаязбе.

Эггара хьалха белгалъяккха лов ший говзача кулгашца сурташ дехкаш, маьхк оата улгаш, бодкерчорташ хозъеш ятІа Мусхаджиева Айшат. Цо из болх бу кхойтта шу да. Шоай болх сиха а тІехдика а барца белгалбаьнаб станочницаш Р. Коростылева, Р. Накастоева, О. Мусхаджиева, А. Кузменко, З. Шевякова, Н. Иванова, А. Попова, Н. Белова, цеха мастер А. Кучеров, пилорамщик А. Балаев. Коллективо шийтталагІа пятилетка тІехьарча шера кхы а доккхагІдоала социалистически декхараш тІанийцад, планал совгІа кхо эзар сома маьха продукци арахеца лаьрхІад.

Л. ТУМГОЕВА.

Музея залашка

Халкъа ганзаш лораярал совгІа, уж наха шерра дІайовзийта моттиг а хинна дІаэттай тахан музей.

Къона я вай музей. Москверча а Ленинградерча а музеяша хьал а лоацаш, из хьайийллай 1961 шера. Тахапарча дийнахьа 3 эзарнел совгІа живописа произведенеш, скульптураш, графика я цу чу. Иштта малхбузенъевропейски школай произведенеш а я.

Академика П. Захарова цІерагІча изобразительни искусствай Нохч-ГІалгІай республикански музея чу массаза а йолаш йолча коллекцей произведенеша таро яу Даьхен культура а цун викалаш а бовза.

Музея керттера декхар да выставкаш вІаштІехьъяхар. Иштта цун коллективо хІара шера тайп-тайпарча тематиках 40 гаргга выставка ю. ДІадахача шера республике а г. Грозне а бахача наха йовзийтай укх тайпара выставкаш: «РСФСР халкъаша хьаяьча хІамай выставка», «Художники студии», Англера «Риверсайд», Казахстанера традиционни «Халкъа декоративно - прикладной искусство», иштта «Казахски хІанзара изобразительни искусство» яхараш а, кхыяраш а.

Бераштa кхетам луча лоархІам болаш яр республика художественни школай берий суртий выставка, № 1 йолча берий художественни школа юбилейни выставка.

ХІара шера музея чу цаІ е шиъ монографически выставкаш хул. ДукхагІа долча даькъе произведенеш йизза ретроспективни хьокхаро таро лу художника творчество кІоаргга йовзийта, хІаьта зрителa художника дог, уйла, оамал йовзийта. Иштта вІашагІкхет художникеи зрители.

Музея болх республике кхоачалуш бац. Боккхача безамца тІанйцар Нохч-ГІалгІай художникий выставкаш Москве, Сире, хІаьта М. Полонкоева персональни выставка Ленинграде, Москве, Алма-Ате, А. Арсунова выставка — Караганде.

Культура учрежденеша организацешта, предприятешта маьхах гІулакх долда, аьнна, правительствос баь соцам ларде а лаьца, дукхача шерашка цу предприятешта маьхах гІулакх дерг-долаш договораш оттадаьд музеяс. Цудухьа, тха вІашагІйохка йийзар дІа-юха кхухьа тематически выставкаш.

Традиционни а хинна дІаэттай «Нохч - ГІалгІайчен лаьттен нахи», «Вай край» яха выставкаш. Уж санна йолча выставкаша искусствана гаргаувз зрителаш, цул совгІа, художникий бехктокхам а айбу.

ХІанз музея зала чу я Абхазе литературан искусствай деноош долча хана цар художникаша ена выставка. Экспозици вІашагІъелла я монографически принципагІа. Цхьан блокагІа вІашагІъеллача произведенеша таро лу художника творчески уйла йовза.

Выставке дукха я пейзажаш. Цига дика гуш да вай таханара вахар — экологи, теркам а боацаш дІакхайса архитектурни памятникаш, иштта кхыяраш а.

Іалам гойташ О. Зарение дилла сурт бІаргадайча зрителa хоалу художнико дег тІара болх баь хилар а иштта дег тІара Іаламца боккха безам болаш из хилар а.

Л. Ампр а ший тайпара художник ва, цун сурташ бІарг тІаотташ, тайп-тайпара басараш долаш хоза да.

Польше баха хиннача цхьаццаболча абхазски художникаша теркам тІаувзаш йола произведенеш хьакхеллай. Къаьстта белгалдаха дезаш да М. Цвижба сурташ. Уж кІоаргга уйл тІа а йохийташ хьакхеллалга хоалуш да.

Выставке керттера да портреташ. Цхьаккха а зритель уж теркал ца деш тІехвоалалац. С. Гобела искусствас хьахьокх ший тайпара вахар дезаш хилар а хІаранецара ший гІулакх а.

Выставке иштта боккха теркам тІаувзаш я графика а. А. Дзидзаре творчестве керте латтар саг ва. ХІаьта автор ше а цун тІехьа волга хоалу.

Театра художникий произведенешта юкъе белггала я Б. Джопуа «Подводное царство» яхача спектакла кийчъяь эскизаш.

БІарчча хьанйцача художникий произведенеша хьахьокх Абхазе куц-сибат. Цар йовзийт цун оамал, уйла, гІулакх.

Республика художникий союза 50 шу дизара хетаяь Нохч-ГІалгІайчен художникий выставка хургья, аьнна, хет тхона. Иштта лоархІаме хила еза Къулбаседа Кавказе зона мастерий выставка а.

Массаза а санна хьажа дог доагІаш хургья художника Н. Латышева произведеней выставка.

Н. ШИРЯЕВА,
музея Іилма - просветительни отдела заведующи.

ХЬАМСАРА ХАРЖАРХОЙ!

Парте Нохч - ГІалгІай обкома идеологически отдело хоам бу шуга политически сердалон ЦІагІа общественно - политически центре (ЦІеча фронтовикий ул. 12)

Укх шера 2 марта 17 сахьат даьлча денз 19 сахьат далалца жилищни а къахьегама а законодательства основай хьакъехьа консультаци хургхиларах, цига дакъа лоацаш хургба: **Осмаев Адаиий Баудинович**—НГІАССР жилищно - коммунальни боахаме территориально - производственни объединене генеральни директора заместитель, **Кригер Юрий Борисович** — Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч - ГІалгІай госуниверситета хьехархо

3 марта 10 сахьат даьлча 12 сахьат далалца республике баха нах тІанйбергба **Яндаров Андарбек Дудаевича** — КПСС обкома идеологически отдела заведующе, философски Іилмай доктора.

4 марта 14 сахьт даьлча республика харжархой вІашагІкхетаргба Нохч - ГІалгІай АССР халкъа поэтесаца **Ахматова Рансаца**. ВІашагІкхетар чакхдаьлча керда художественни фильм хьокхаргда.

КПСС обкома идеологически отдел.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

Керда фильмаш

«Тайный советник»

«Арменфильм» яхача киностудес даьккхача укх фильма керттера турпалаш мугІарера болхлой - экскаваторщикаш ба. Цхьан дийнахьа города йисте кІоаг боаккхаш уж боахкаш цхьа хана хиннача каша тІа кхоач уж. БІаь шу гаргга хьалха дІавелла тайни советник воал цу каша.

Цун тІехкаш дІаэцаргйола саг коравагІац царна. ТІаккха Милитон яхачо шоайцига хьу уж.

Цига долалу тамашийна гІулакхаш. Тайни советник цІаьхха хьадийнлу. Шек воацаш цу фусаме вахаш ва из. Милитонагара сесаг а дІайоакх. Цул совгІа новкъостий къахьегаш болча организаце балха а этте сиха лакхлу Саша (иштта я тайни советника цІи).

Новкъостий шоашта могача тайпара бакъдар дІадувца гІерт нахага. Вешта царех тешаш саг вац.

ЦІагІара араваьккха Милитон нийсвеннача бийсаш йоахаш лелаш ва. Юххера тайни советнико леладечо корзагІваьккхача Милитона унзара бекхам дагабох. Ший моастагІ ве гІерт из. Бакъда, укхаза гучдоал кхы а цхьа тамашийна гІулакх — Саша вала йиш йолаш вац...

ДІахо хиннар ховргда шоана режиссера А. Айвазяна оттаьча кердача кинокомедега шо хьежача.

С. ДУДАЕВ,
киновидеообъединене редактор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 МАРТА

ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — «Сакъердаме старташ».
9.15 — «Маьлха мух». Художественни фильм. 6-гІа корта — «Защита».
10.25 — Наькъахой клуб.
11.25 — Берий сахьат (английски метта урок а луш).
12.25 — Коллаж.
12.30 — Ха. ТСН.
16.30 — Маронка Мелоди.
16.50 — «Страшилище». Мультфильм.
17.00 — «Росси хоржамаш хьатІанхоачача хана». ТелетІий Москва — Хабаровск — Красноярск — Пермь — Грозный — Архангельск.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — «...16 шерага кхаьчараш а боккхагІбараш а».
19.45 — «Ишь ты, масленица». Мультфильм.
19.50 — «ЛагІашта кІалха». Художественни фильм. (Премьера).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Актуальни интервью.
21.40 — Музыка эфире.
23.40 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Объективе — хьайбаш. КІай кречет лохаш» яхача Іилман-популярни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Биологи. 11 класс.
9.05 — Испански мотт. 1-ча шера Іомабераштa.
10.05 — Испански мотт. 2-ча шера Іомабераштa.
10.35, 11.35 — Биологи. 8 класс.
11.05 — Эрсий мотт (24 феврале хиннар цІаьхха а).
12.05 — ШоллагІа хьахьокхача телефильма сеанс. «Совесть». Художественни фильм. 4-гІа сери.
13.20 — Ритмически гимнастика.
16.15 — Дунен хозаленцара хийра ма вала. Халкъа депутаталла кандидатацара беседа.
18.35 — Информационно-публицистически программа.
19.15 — Музыкальни открытка.
19.20 — «Теледебаташ». РСФСР халкъа депутаталла кандидаташ.
20.00 — Бийса лаьнъала хийла шун, бераш! «Моаршал хилда мартышкана».
20.15 — СССР Лакхехьарча Совета сессе. Информационни выпуск.
21.00 — Прилавоки эцархои.
21.30 — Союзни республикай студе фильмаш. «Эггара хьалха бІарахьожжаше езаелар». (Грузи 1975 ш.). (Эггара хьалха хьахоккхаш ла).
23.00 — Вертикаль. Документальни фильма премьера. «Изгнание. Райнис. Кастаньола).

2 МАРТА

ПІАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «ЛагІашта кІалха». Художественни фильм.
9.45 — «...16 шерага кхаьчараш а боккхагІбараш а».
10.30 — «Балет, балет».
11.30 — Саг. Лаьтта. Вселене.
12.00 — Ха. ТСН.
16.30 — «Розаши редуташи». Болгарски халкъо турецки игона духьала лоаттабаьча турпала тІемах.
17.30 — «Опыт». «Березка» яхача Загорски гІишлон кооперативо кердача экономически хьалашка беча балхах йола телеочерк. (Московски область).
17.50 — Поэзе минуташ.
17.55 — Іадал — Советашта.
18.25 — Коллаж.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — «Фу доаких идеях?» яхача документальни фильма премьерах йола премьера. Промышленни йоацача сфере управлени яра автоматизаци чра Ерригсоюзни Іилма-тохкама институтах.
19.30 — «Лаьтта — вай юкъара цІа». Фотоконкурс.
19.35 — Быков Леонида «Аты-баты, шли солдаты» яха фильмаши ролаши. Художественни фильм (1976 ш.).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — «Наьха дог хьастара еш йола изобретенеш». Таматаш кхеяра кердача методах йола телеочерк.
21.40 — Из хиннад... хиннад...
21.55 — «Взгляд».
23.40 — Ден лув-кхера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Объективе — хьайбаш. КІай бов» яхача Іилма-популярни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Музыка. 4 класс.
9.05 — Английски мотт. 1-ча шера Іомабераштa.
10.05 — Английски мотт. 2-ча шера Іомабераштa.
10.35, 11.35 — Вайна гонахьара дуне. 1 класс. Вай мамаш.
10.55, 11.5 — «Сенах фу дех? Хабаргаш... Іилма-популярни фильм.
11.05 — «Царевна-лягушка». (Английски меттала фаьлг бувц Габриэль Мишела).
12.05 — ШоллагІа хьахьокхача телефильма сеанс. «Совесть». Художественни фильм. 5-гІа сери.
17.20 — Мишта ерзае еза здравоохранене? Къамаьлаш ду халкъа депутаталла кандидаташа-медикаша.
17.45 — «Нагахьа санна со хорже... (гІалгІай меттала).
18.05 — Киножурнал.
18.15 — Хоржамашта накавоалхаш (нохчий меттала).
18.45 — Мультфильм.
18.55 — «Иорданера вайнаьха кхуврч». (нохчий меттала).
20.15 — СССР Лакхехьарча Совета сессе. Информационни выпуск.
21.05 — Цхьан проблемага тайп-тайпарча оагІорахьара хьажар.
21.45 — Н. В. Гогола экранизаци яь произведенеш. Исторически фильм. «Безами королевеи» В. Гюго «Мария Тюдор» яхача пьесагІа. (ТВ ГДР. 1976 ш.).
23.25 — Нек дар. СССР чемпионат.

РАДИО

1 МАРТ, ЕРА

7.30 — Сихдалара баргал етташ.
7.40 Хоамаш.
7.55—8.00 Музыка. Хаоттам.
8.1 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 Концерт (гІалгІай меттала).
11.15 «Патриот».
11.30 «ХІара дезала — квартира» (гІалгІай меттала).
11.45—12.00 Керттера критерий — дикал.
17.15 «Камертон». Художественно - публицистически канал.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30—19.00 Музыка (нохчий меттала).

2 МАРТ, ПІАЬРАСКА

7.30 «Юрта Іуйренаш».
7.45 Хоамаш.
7.55—8.00 Музыка. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 Боахама расчета хьалашка (нохчий меттала).
8.40 Реклама.
8.45—9.00 «Берд». И. Дахкильгова романа оагІонаш (гІалгІай меттала).
11.15—12.00 Концерт (нохчий меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 «ДоттагІий оазаш».
17.31 «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
17.46 Музыка.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 Музыка.
18.40—19.00 «Советаши вахарахи». Радиовыпуск.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместителa — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ03018. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 755.